

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

30 december 2014

BELEIDSVERKLARING

van de minister van Pensioenen

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE SOCIALE ZAKEN
UITGEBRACHT DOOR
DE HEREN **Jan SPOOREN** EN **Eric MASSIN**
EN MEVROUW **Nahima LANJRI**

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting	3
II. Algemene bespreking.....	7
III. Bespreking van de voorstellen van aanbeveling...	44
IV. Stemmingen	46
Bijlage: Aangenomen aanbeveling	47

Zie:

Doc 54 **0020/ (2014/2015):**

001: Federale regeringsverklaring.

023: Beleidsverklaring van de minister van Pensioenen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

30 décembre 2014

**EXPOSÉ D'ORIENTATION
POLITIQUE**

du ministre des Pensions

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES AFFAIRES SOCIALES
PAR
MM. **Jan SPOOREN** ET **Eric MASSIN**
ET MME **Nahima LANJRI**

SOMMAIRE

Pages

I. Exposé introductif.....	3
II. Discussion générale.....	7
III. Discussion des propositions de recommandation	44
IV. Votes.....	46
Annexe: Recommandation adoptée.....	47

Voir:

Doc 54 **0020/ (2014/2015):**

001: Déclaration du gouvernement fédéral.

023: Exposé d'orientation politique ddu ministre des pensions.

**Samenstelling van de commissie voor de Sociale Zaken op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission des Affaires sociales à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Vincent Van Quickenborne

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA Peter De Roover, Zuhail Demir, Wouter Raskin, Jan Spooren
PS Frédéric Daerden, Jean-Marc Delizée, Eric Massin
MR Sybille de Coster-Bauchau, David Clarinval, Stéphanie Thoron
CD&V Nahima Lanjri, Stefaan Vercamer
Open Vld Egbert Lachaert, Vincent Van Quickenborne
sp.a Meryame Kitir
Ecolo-Groen Evita Willaert
cdH Catherine Fonck

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Rita Gantois, Werner Janssen, Goedelee Uyttersprot, Valerie Van Peel, Jan Vercammen
Emir Kir, Laurette Onkelinx, Daniel Senesael, Fabienne Winckel
Olivier Chastel, Gilles Foret, Richard Miller, Damien Thiéry
Sonja Becq, Franky Demon, Jef Van den Bergh
Dirk Janssens, Sabien Lahaye-Battheu, Ine Somers
Hans Bonte, Fatma Pehlivan
Anne Dedry, Georges Gilkinet
Benoît Dispa, Isabelle Poncelet

C. — Niet-stemgerechtigde leden / Membres sans voix délibérative:

FDF Véronique Caprasse
PP Aldo Carcaci

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
PP	:	Parti Populaire

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV: Beknopt Verslag
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)

PLEN: Plenum
COM: Commissievergadering
MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN: Séance plénière
COM: Réunion de commission
MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel.: 02/ 549 81 60
Fax: 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail: publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél.: 02/ 549 81 60
Fax: 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel: publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft de beleidsverklaring van de minister van Pensioenen (DOC 54 0020/023) besproken tijdens haar vergadering van 25 november 2014.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTING

De heer Daniel Bacquelaine, minister van Pensioenen, stelt dat de pensioenhervorming een van de belangrijkste werven van de regering is. Zij maakt deel uit van een geheel van noodzakelijke structurele hervormingen, die een oplossing moeten aanreiken voor de sociaal-economische uitdagingen waarvoor ons land staat, en hangt samen met de modernisering van de arbeidsmarkt en de verhoging van de arbeidsparticipatie, die evenzeer nodig zijn om de concurrentiekracht van onze bedrijven te verbeteren.

Bij de hervorming van onze pensioenstelsels moet rekening worden gehouden met de hogere levensverwachting: de wettelijke pensioenleeftijd ligt in ons land op 65 jaar, zoals reeds het geval was in 1925, maar de levensverwachting is in die periode gestegen van 58 naar bijna 80 jaar. Dat er actie nodig is, blijkt uit verschillende vaststellingen:

— er zijn momenteel meer dan 2 miljoen gepensioneerden: voor twee actieven is er al één gepensioneerde;

— de feitelijke uittredingsleeftijd ligt in België op 59 jaar, terwijl het gemiddelde in de OESO-zone 63 jaar is;

— de begroting voor pensioenen is sinds 2006 gestegen van 25 naar 37 miljard euro (een gemiddelde stijging van 1,5 miljard euro per jaar);

— de pensioenuitgaven vertegenwoordigen 10 % van het BBP, wat bij ongewijzigd beleid tegen 2060 maar liefst 15 % zou worden.

De minister somt vijf uitgangspunten op die aan zijn pensioenbeleid ten grondslag liggen:

— *Waardering van arbeid*

Deze krachtlijn vereist in de eerste plaats dat het verband tussen verrichte prestaties en pensioenen wordt versterkt. De invoering van de mogelijkheid om na de pensionering onbepaald te verdienen, zonder verlies van pensioenuitkering, sluit eveneens bij die doelstelling aan.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné l'exposé d'orientation politique du ministre des Pensions (DOC 54 0020/023) au cours de sa réunion du 25 novembre 2014.

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF

M. Daniel Bacquelaine, ministre des Pensions, indique que la réforme des pensions constitue l'un des chantiers les plus importants du gouvernement. Elle fait partie d'un ensemble de réformes structurelles nécessaires, qui doivent permettre à notre pays de relever les défis socioéconomiques auxquels il est confronté, et elle va de pair avec la modernisation du marché de l'emploi et l'augmentation du taux d'emploi, qui sont tout aussi nécessaires pour améliorer la compétitivité de nos entreprises.

La réforme de nos régimes de pension doit tenir compte de l'espérance de vie accrue: l'âge légal de la pension est fixé à 65 ans dans notre pays, comme c'était déjà le cas en 1925, mais, dans l'intervalle, l'espérance de vie est passée de 58 ans à près de 80 ans. Au vu de différentes constatations, il s'impose d'agir:

— on compte actuellement plus de 2 millions de pensionnés: il y a déjà un pensionné pour deux personnes actives;

— l'âge effectif de la retraite est de 59 ans en Belgique, alors que, dans la zone OCDE, la moyenne est de 63 ans;

— depuis 2006, le budget des pensions a augmenté de 25 à 37 milliards d'euros (une augmentation moyenne de 1,5 milliard d'euros par an);

— les dépenses de pension représentent 10 % du PIB, taux qui d'ici 2060, à politique inchangée, s'élèverait à pas moins de 15 %.

Le ministre énumère cinq principes qui sous-tendent la politique des pensions:

— *La valorisation du travail*

Ce principe implique d'abord que le lien entre les prestations effectuées et les pensions soit renforcé. L'instauration de la possibilité de percevoir un revenu complémentaire après la mise à la retraite, sans perte de la pension, s'inscrit dans le même objectif.

— *Keuzevrijheid*

Personen moeten meer keuzevrijheid krijgen in de organisatie van hun loopbaan: de afwisseling van periodes van arbeid en rust, deeltijdse of voltijdse arbeid, de mogelijkheid om na de pensioenleeftijd te blijven werken zonder financiële sanctie, de opbouw op vrijwillige basis van pensioenrechten in de tweede pijler, het opnemen van deeltijds pensioen enzovoort.

— *Billijkheid en rechtvaardigheid*

Deze doelstelling vergt in de eerste plaats intragenerationele solidariteit. Er is nood aan meer harmonisering van de verschillende pensioenstelsels, een grotere professionele mobiliteit, de overdraagbaarheid van pensioenrechten naar een ander stelsel, de integrale toepassing van de welvaartvastheid voor de laagste pensioenen, de bijdrage van iedereen aan de sociale en financiële houdbaarheid van onze pensioenen. Ook is een evaluatie van de bestaande lijst van zware beroepen nodig en dient de uitbreiding van de tweede pensioenpijler naar bepaalde bedrijfssectoren en naar de contractuele ambtenaren te worden gerealiseerd.

— *Verantwoordelijkheid en intergenerationele solidariteit*

Omdat ook de volgende generaties hebben recht op een doeltreffende sociale bescherming, moet de stijging van de uitgaven voor pensioenen worden afgeremd.

— *Efficiëntie*

Omdat de middelen beperkt zijn, moeten ze op een optimale wijze worden ingezet door een streven naar modernisering, vereenvoudiging, transparantie, aanpassing aan de hedendaagse samenleving en diversificatie van risico's (door een combinatie van repartitie in de eerste pijler en kapitalisatie in de tweede pijler).

De minister somt de hervormingen op die reeds door de vorige regering op het spoor zijn gezet:

— optrekking van de minimale loopbaan- en leeftijdsvoorwaarden die toegang verlenen tot vervroegd pensioen (40 jaar loopbaan en een minimumleeftijd van 62 jaar tegen 2016);

— optrekking van vijf naar tien jaar van de referentieperiode om de referentiewedde te bepalen die in aanmerking wordt genomen voor de berekening van ambtenarenpensioenen;

— *La liberté de choix*

Les gens doivent pouvoir organiser leur carrière plus librement: l'alternance entre les périodes de travail et de repos, le travail à temps partiel ou à temps plein, la possibilité de continuer à travailler après l'âge de la pension sans sanction financière, la constitution volontaire de droits de pension dans le deuxième pilier, la prise de pension partielle, ...

— *Équité et justice*

Cet objectif passe avant tout par la solidarité intragénérationnelle. Il faut davantage d'harmonisation entre les différents régimes de pension, une mobilité professionnelle accrue, le transfert des droits de pension d'un régime à l'autre, l'application intégrale de la liaison au bien-être pour les pensions les plus modestes, la contribution de chacun à la viabilité sociale et financière de nos pensions. La liste existante des métiers lourds doit par ailleurs être évaluée et le deuxième pilier des pensions doit être élargi à certains secteurs professionnels et aux agents contractuels de la fonction publique.

— *Responsabilité et solidarité intergénérationnelle*

Dès lors que les générations à venir ont elles aussi droit à une protection sociale efficace, il convient de freiner la hausse des dépenses de pensions.

— *Efficiency*

Vu leur caractère limité, les moyens doivent être utilisés d'une manière optimale en favorisant la modernisation, la simplification, la transparence, l'adaptation à la société contemporaine et la diversification des risques (grâce à une combinaison de la répartition dans le premier pilier et de la capitalisation dans le deuxième pilier).

Le ministre énumère les réformes qui ont déjà été initiées par le précédent gouvernement:

— relèvement des conditions minimales d'âge et de carrière donnant accès à la pension anticipée (40 ans de carrière et l'âge minimum de 62 ans d'ici 2016);

— relèvement de cinq à dix années de la période de référence pour déterminer le traitement de référence pris en compte pour le calcul des pensions du secteur public;

- afschaffing van een aantal voordelige tantièmes;
- onbeperkte cumulatie van pensioenen en arbeidsinkomsten voor personen van 65 jaar of ouder met een loopbaan van ten minste 42 jaar;
- inperking van de pensioenbonus;
- afschaffing van de pensioenmalus voor zelfstandigen;
- verhoging van het minimumpensioen van zelfstandigen;
- geleidelijke verhoging tot 50 jaar van de minimumleeftijd voor de toekenning van een overlevingspensioen.

De uitvoering van die maatregelen zal worden voortgezet, maar volstaat niet om de leefbaarheid van onze pensioenen te verzekeren. Nieuwe hervormingen zijn dus noodzakelijk. Dit zijn de belangrijkste beleidsvoornemens voor deze regeerperiode:

- verhoging van de minimumleeftijd voor vervroegd pensioen tot 63 jaar tegen 2018 (met een uitzondering voor de lange loopbanen);
- optrekking van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar tegen 2030 (met behoud van het beginsel van een volledige loopbaan van 45 jaar);
- invoering van de mogelijkheid om na de referentieloopbaan (vanaf de leeftijd van 65 jaar of na een loopbaan van 45 jaar) aan de slag te blijven zonder verlies van pensioenuitkering;
- afschaffing van de pensioenbonus;
- harmonisering van de verschillende pensioenstelsels wat de toegang tot vervroegd pensioen betreft (door de geleidelijke afschaffing van de diplomabonificatie);
- afschaffing van de meest voordelige tantièmes (met uitzondering van de zware beroepen);
- definiëring van de zware beroepen op grond van objectieve criteria (in overleg met de sociale partners, in het kader van het op te richten Nationaal Pensioencomité);
- verhoging van de salarisplafonds met het oog op een versterking van de band tussen arbeidsprestaties en pensioenuitkering;

- suppression d'un certain nombre de tantièmes avantageux;
- cumul illimité des pensions et des revenus du travail pour les personnes âgées d'au moins 65 ans qui ont une carrière d'au moins 42 ans;
- limitation du bonus de pension;
- suppression du malus de pension pour les travailleurs indépendants;
- relèvement de la pension minimum des travailleurs indépendants;
- relèvement progressif jusqu'à 50 ans de l'âge minimum en vue de l'octroi d'une pension de survie.

L'exécution de ces mesures sera poursuivie, mais cela ne suffit pas pour assurer la viabilité de nos pensions. De nouvelles réformes sont donc indispensables. Voici les principaux projets politiques pour l'actuelle législature:

- augmentation de l'âge minimum de la pension anticipée, qui sera porté à 63 ans d'ici 2018 (avec une exception pour les carrières longues);
- relèvement de l'âge de la pension légale à 67 ans d'ici 2030 (en maintenant le principe d'une carrière complète de 45 ans);
- instauration de la possibilité de continuer à travailler sans perdre sa pension après la carrière de référence (à partir de 65 ans ou après une carrière de 45 ans);
- suppression du bonus de pension;
- harmonisation des différents régimes de pension en ce qui concerne l'accès à la pension anticipée (en supprimant progressivement la bonification pour diplôme);
- suppression des tantièmes préférentiels les plus avantageux (sauf pour les métiers lourds);
- définition des métiers lourds sur la base de critères objectifs (en concertation avec les partenaires sociaux, dans le cadre du Comité national des Pensions qui doit être créé);
- augmentation des plafonds salariaux en vue de renforcer le lien entre les prestations de travail et le montant de la pension;

— harmonisering van de verschillende pensioenstelsels op het vlak van de geassimileerde periodes door middel van een dubbele weging: het al dan niet vrijwillige karakter van de periode zonder arbeid en de maatschappelijke functie van de activiteit (aanschaffing van niet-gemotiveerd tijdskrediet en uitbreiding van gemotiveerd tijdskrediet met twaalf maanden);

— verhoging van de minimumbescherming (door optrekking van de laagste pensioenen en integrale aanwending van de welvaartsenveloppe);

— verdere verhoging van de minimumleeftijd voor de toekenning van een overlevingspensioen;

— invoering van een stelsel van deeltijds pensioen;

— democratisering van de aanvullende pensioenen, een noodzakelijke aanvulling van de rechten in de eerste pijler, door de invoering van bijkomende mogelijkheden van kapitalisatie voor zelfstandigen, werknemers (door inhouding van wedde, met fiscaal voordeel) en contractuele ambtenaren en door aanpassing van de regels inzake minimumrendement.

Al die hervormingen zullen met sociaal overleg gepaard gaan. Daartoe zal een Nationaal Pensioencomité worden opgericht, waarin drie instanties zullen vertegenwoordigd zijn: de federale regering en de andere overheidsniveaus, de sociale partners van de privésector (werknemers en zelfstandigen) en de sociale partners van de overheidssector. Het Comité zal worden ondersteund door een Kenniscentrum voor de Pensioenen, dat zal functioneren als een *shared service center* (waarin de kennis van de drie pensioeninstellingen wordt gedeeld). Aan de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 wordt gevraagd om te fungeren als academische raad van het Kenniscentrum en van het Nationaal Pensioencomité; het Federaal Planbureau, de Studiecommissie voor de vergrijzing en de universiteiten zullen nauw worden betrokken bij de werkzaamheden van het Kenniscentrum.

De Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 is een belangrijke inspiratiebron voor het beleid, maar de regering zet ook enkele beleidslijnen uit die niet met de adviezen van dat adviesorgaan in overeenstemming zijn. De door de Commissie vooropgestelde waarden worden wel door de regering gedeeld: solidariteit, individuele verantwoordelijkheid en intergenerationeel evenwicht. Ook de door haar geformuleerde doelstellingen worden onderschreven: sociale doeltreffendheid, financiële houdbaarheid en transparantie. De minister heeft met de Commissie afgesproken dat zij haar onderzoek zal voortzetten en daarbij zal focussen op twee onderwerpen: het deeltijds pensioen en de zware beroepen.

— harmonisation des différents régimes de pension sur le plan des périodes assimilées au moyen d'une double pondération: le caractère volontaire ou non de la période sans travail et la fonction sociale de l'activité (suppression du crédit-temps non motivé et extension de douze mois du crédit-temps motivé);

— augmentation de la protection minimale (en augmentant les pensions les plus basses et en utilisant intégralement l'enveloppe bien-être);

— nouvelle augmentation de l'âge minimum pour pouvoir bénéficier d'une pension de survie;

— instauration d'un régime de pension à temps partiel;

— démocratisation des pensions complémentaires, un complément nécessaire aux droits dans le premier pilier, en instaurant des possibilités supplémentaires de capitalisation pour les indépendants, les salariés (retenue de traitement, avec avantage fiscal) et les fonctionnaires contractuels, et en adaptant les règles en matière de rendement minimum.

Toutes ces réformes feront l'objet d'une concertation sociale. Il est prévu à cet effet de créer un Comité national des Pensions au sein duquel trois instances seront représentées: le gouvernement fédéral et les autres niveaux de pouvoir, les interlocuteurs sociaux du secteur privé (salariés et indépendants) et les interlocuteurs sociaux du secteur public. Ce Comité sera soutenu par un centre d'expertise des pensions qui fonctionnera sous la forme d'un *shared service center* (au sein duquel les trois institutions de pension partageront leurs connaissances). La Commission de réforme des pensions 2020-2040 sera invitée à agir en tant que conseil académique du Centre d'expertise et du Comité national des Pensions. Le Bureau fédéral du Plan, le Comité d'étude sur le vieillissement et les universités seront par ailleurs étroitement impliqués dans les travaux du Centre d'expertise.

Bien que la Commission de réforme des pensions 2020-2040 soit une source d'inspiration politique importante, certaines options politiques retenues par le gouvernement ne sont pas conformes aux avis de cet organe consultatif. Le gouvernement partage néanmoins les valeurs défendues par la Commission, qui sont la solidarité, la responsabilité individuelle et l'équilibre intergénérationnel. Il souscrit également aux objectifs qu'elle a formulés, à savoir l'efficacité sociale, la soutenabilité financière et la transparence. Le ministre a convenu avec la Commission que celle-ci poursuivra ses recherches en se concentrant sur deux aspects: la pension à temps partiel et les métiers lourds.

Een puntensysteem voor de pensioenen zal tot een echte vereenvoudiging leiden: het bedrag van de pensioenuitkering zal worden bepaald in functie van de op een individuele rekening geplaatste “punten” die een persoon tijdens zijn loopbaan heeft opgebouwd. Het aantal van die punten zal voor elk afzonderlijk loopbaanjaar worden bepaald en zal bij de aanvang van het pensioen tot een welbepaalde uitkering leiden; loopbaanjaren in zware beroepen zullen zwaarder kunnen wegen dan loopbaanjaren in andere beroepen.

Burgers moeten zich in elke fase van hun loopbaan kunnen informeren over de stand van hun pensioen en over de pensioenimplicaties van loopbaankeuzes. Daartoe zal de ontwikkeling van een pensioenmotor, waarin de databanken van de drie stelsels worden verbonden, worden voortgezet.

De minister besluit dat de hervorming van onze pensioenen noodzakelijk is en moedige beslissingen vergt die in de lijn liggen van de hervormingen in andere landen van de Europese Unie. De maatregelen zullen geleidelijk worden doorgevoerd, in overleg met de sociale partners, en hebben tot doel de sociale en financiële houdbaarheid van onze pensioenen voor de volgende generaties te vrijwaren.

II. — ALGEMENE BESPREKING

A. Betogen van de leden

De heer Peter De Roover (N-VA) wijst op het feit dat demografie een hoge graad van voorspelbaarheid heeft. Daardoor wisten politici sinds geruime tijd dat de financiële houdbaarheid van onze pensioenen onder druk zou komen te staan, maar zij verzuimden om tijdig de noodzakelijke beslissingen te nemen. Zij beweerden dat het Zilverfonds de oplossing was om de pensioenen betaalbaar te houden, terwijl dat Fonds slechts een vorm van façadepolitiek is: 13 jaar na zijn oprichting volstaat het slechts om de pensioenverplichtingen van een half jaar te dekken, althans op voorwaarde dat de overheid een cheque aan zichzelf uitschrijft. De prijs die voor die historische nalatigheid moet worden betaald, is loodzwaar.

De nieuwe regering stelt voor het eerst een project op lange termijn voor de vrijwaring van onze pensioenen voor: het politieke kortetermijndenken wordt overstegen door zeer concrete maatregelen die de gezondmaking van onze pensioenstelsels bevorderen. Idealiter zou de overgang geleidelijker verlopen zijn, maar de hervormingstrein is zo laat opgestart dat halfslachtige beslissingen niet langer kunnen worden verantwoord. Als nu geen structurele maatregelen worden genomen, leidt dat

L'instauration d'un système à points pour les pensions entraînera une véritable simplification: le montant de la pension sera fixé en fonction des “points” qu'une personne a accumulés au cours de sa carrière et qui seront placés sur un compte individuel. Le nombre de ces points sera fixé pour chaque année de carrière distincte. Ils seront convertis en un montant déterminé lors du départ à la retraite. Les années de carrière pourront davantage être valorisées pour les métiers lourds que pour les autres professions.

Les citoyens doivent pouvoir, à chaque étape de leur carrière, s'informer sur leur situation en matière de pension et sur l'incidence de leurs choix de carrière sur leur pension. À cette fin, le développement du moteur pension, dans lequel les bases de données des trois régimes seront interconnectées, sera poursuivi.

Le ministre conclut en disant que la réforme de nos pensions est nécessaire et qu'elle nécessite des décisions courageuses qui se situent dans le droit fil des réformes effectuées dans d'autres pays de l'Union européenne. Les mesures seront mises en œuvre progressivement, en concertation avec les partenaires sociaux, et ont pour but de garantir la viabilité sociale et financière de nos pensions pour les générations futures.

II. — DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Interventions des membres

M. Peter De Roover (N-VA) souligne que la démographie présente un haut degré de prédictibilité. La classe politique savait donc depuis longtemps que la viabilité financière de nos pensions allait être mise sous pression, mais ils ont omis de prendre les décisions nécessaires dans les délais voulus. Ils ont prétendu que le Fonds de vieillissement était la solution pour faire en sorte que les pensions restent payables, alors que ce Fonds n'est que le résultat d'une politique de façade: 13 ans après sa création, il suffirait à peine pour couvrir nos obligations en matière de pensions pendant six mois, à condition que l'État se fasse un chèque à lui-même. Le prix à payer pour cette négligence historique est extrêmement lourd.

Le nouveau gouvernement propose pour la première fois un projet à long terme destiné à garantir nos pensions: la réflexion politique à courte vue cède la place à des mesures très concrètes qui favorisent l'assainissement de nos régimes de pension. Dans un monde idéal, la transition aurait été plus progressive, mais le train des réformes a démarré avec tant de retard que l'on ne peut plus justifier des demi-mesures. Si l'on ne prend pas dès maintenant des mesures structurelles, cela se

automatisch tot nieuwe belastingen of de toename van schulden, twee opties die moeten worden afgewezen. De staat van hoogdringendheid belet niet dat overgangsmaatregelen nodig en mogelijk zijn: tabula rasa maken van het hele pensioensysteem is geen reële optie.

De leidraad voor het beleid is het verslag van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040. Niet alle voorstellen van dat adviesorgaan worden overgenomen, maar de principes die aan het verslag ten grondslag liggen, hebben de keuzes van de federale regering wel in hoge mate geïnspireerd. Vooral inzake financiering van onze pensioenen verkiest de regering een andere methode: in de loop van de legislatuur zal een belangrijke *tax shift* worden doorgevoerd, die tot een daling van de loonlasten kan leiden (met onrechtstreeks een positieve impact op de pensioenuitgaven). Werk zorgt voor toegevoegde waarde: doordat oudere personen langer aan de slag blijven, komen er ook jobs voor jongeren bij. In de hervormingen wordt terecht van de *babyboomers* solidariteit met de volgende generaties gevraagd; de jongere generaties zullen dus de grote winnaars van de hervormingen zijn.

De spreker overloopt enkele beleidslijnen, die deel uitmaken van een coherent en toekomstgericht pensioenverhaal:

- er komt meer transparantie, zodat iedereen op snelle en duidelijke wijze kennis kan nemen van de eigen pensioensituatie;

- de welvaartsenveloppe wordt volledig aangewend en de inkomensgarantie voor ouderen wordt opgetrokken, zodat alle ouderen recht krijgen op een menswaardig inkomen;

- er wordt geopteerd voor een betere mix tussen de pensioenpijlers, zodat mensen meer greep krijgen op hun loopbaanopbouw;

- er worden maatregelen genomen tegen vervroegde uittreding, zodat meer schouders de zware lasten kunnen torsen en het systeem financieel houdbaar blijft.

Er blijft voldoende ruimte voor sociaal overleg. De spreker hoopt dat werkgevers en vakbonden spoedig aan de onderhandelingstafel plaatsnemen om invulling te geven aan de nog niet uitgeklaarde maatregelen, in het bijzonder overgangsregelingen en de vaststelling van de lijst van zware beroepen. Staat de minister open

traduira automatiquement par de nouvelles taxes ou par un alourdissement de la dette, deux options qui doivent être rejetées. Le caractère très urgent d'un changement de cap n'empêche pas que des mesures transitoires soient nécessaires et possibles: faire table rase de tout notre système de pension n'est pas vraiment une option.

Le rapport de la Commission de réforme des pensions 2020- 2040 sert de fil conducteur à la politique mise en place. Toutes les propositions de cet organe consultatif n'ont pas été retenues, mais les principes sur lesquels repose ce rapport ont toutefois inspiré les choix du gouvernement fédéral dans une large mesure. Le gouvernement privilégie une autre méthode principalement en ce qui concerne le financement des pensions: au cours de la législature, il sera opéré un important glissement de la fiscalité (*tax shift*), qui peut conduire à une baisse des charges salariales (avec indirectement un impact favorable sur les dépenses de pension). Le travail crée de la valeur ajoutée: en maintenant plus longtemps au travail les personnes âgées, on crée également des emplois supplémentaires pour les jeunes. Les réformes demandent à juste titre aux *babyboomers* d'être solidaires avec les générations suivantes; les jeunes générations seront donc les grands gagnants des réformes.

L'intervenant passe en revue quelques options politiques qui relèvent d'une gestion des pensions cohérente et axée sur l'avenir:

- la transparence est accrue, afin de permettre à chacun de connaître rapidement et clairement sa propre situation en termes de pension;

- l'enveloppe bien-être est affectée intégralement et la garantie de revenus aux personnes âgées est revalorisée, de sorte que toutes les personnes âgées aient droit à un revenu décent;

- il est opté pour une meilleure combinaison entre les piliers de pension, de manière à ce que les travailleurs maîtrisent mieux le développement de leur carrière;

- des mesures sont prises afin d'éviter les départs anticipés, afin que les lourdes charges soient supportées par davantage de personnes et que le système reste financièrement tenable.

Il reste suffisamment de marge pour la concertation sociale. L'intervenant espère que les employeurs et les syndicats prendront place rapidement à la table des négociations pour concrétiser les mesures qui ne sont pas encore définies, en particulier les régimes transitoires et l'établissement de la liste des métiers pénibles.

voor concrete overgangsmaatregelen ten gunste van personen die dicht bij de (vervroegde) pensioenleeftijd staat? Wanneer zal het overleg over de zware beroepen worden opgestart? Zullen de sociale partners in dit dossier vrij kunnen beslissen binnen een gesloten enveloppe?

Wanneer zullen de welvaartsenveloppe en de Inkomensgarantie voor Ouderen worden opgetrokken? Wat zal de fiscalisering van de welvaartsenveloppe behelzen? Welke pensioenen zullen worden opgetrokken? Wat is de budgettaire impact van die hervormingen?

De spreker stelt vast dat diverse adviesorganen zich met de pensioenproblematiek zullen inlaten: de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, het Nationaal Pensioencomité, het Kenniscentrum voor de Pensioenen en de Studiecommissie voor de vergrijzing. Dreigen die verschillende instanties niet in elkaars vaarwater terecht te komen?

Zal enkel het stelsel van de primaire arbeidsongeschiktheid (en dus niet het stelsel van invaliditeit) toegankelijk zijn voor personen van ouder dan 65 jaar die aan het werk blijven?

Hoe zullen de pensioendiensten worden ingeschakeld in de strijd tegen uitkerings- en bijdragefraude?

Volgens welk tijdpad zal de veralgemening van de aanvullende pensioenen in de drie pensioenstelsels worden doorgevoerd?

De Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 stelt dat een pensioensplit in de huidige context heel moeilijk te realiseren is. Omdat de invoering van een puntensysteem ter zake wel mogelijkheden creëert, zal dergelijk systeem ten laatste in 2030 worden ingevoerd. Zal de minister specifieke initiatieven nemen met het oog op een beperktere regeling voor de pensioensplit tijdens deze legislatuur? Welke maatregelen overweegt hij in voorkomend geval? Omdat de huidige onmogelijkheid van een pensioensplit tot schrijnende onrechtvaardigheden leidt, moeten in dit dossier ook op kortere termijn al enkele beslissingen worden genomen.

Werknemers, zelfstandigen, ambtenaren en vooral personen met een gemengde loopbaan — in het bijzonder personen die zich in de eindfase van hun loopbaan bevinden — willen graag snel en correct hun pensioensituatie kennen. De bekommerning omtrent transparantie is begrijpelijk omdat vandaag niet alle pensioendiensten er in slagen relevante informatie mee te delen. Hoe zal die transparantie daadwerkelijk worden verwezenlijkt?

Le ministre est-il ouvert à des mesures transitoires concrètes en faveur des personnes proches de l'âge de la retraite (anticipée)? Quand la concertation sur les métiers pénibles sera-t-elle entamée? Les partenaires sociaux pourront-ils décider librement dans ce dossier dans les limites d'une enveloppe fermée?

Quand l'enveloppe bien-être et la garantie de revenus aux personnes âgées seront-elles relevées? Que recouvrira la fiscalisation de l'enveloppe bien-être? Quelles seront les pensions qui seront relevées? Quelle incidence budgétaire ces réformes auront-elles?

L'intervenant constate que divers organes consultatifs se pencheront sur la problématique des pensions: la Commission de réforme des pensions 2020-2040, le Comité national des Pensions, le Centre d'expertise des pensions et le Comité d'étude sur le vieillissement. Ces différentes instances ne risquent-elles pas de se faire concurrence?

Le régime de l'incapacité de travail primaire (et donc non celui de l'invalidité) sera-t-il le seul accessible pour les personnes de plus de 65 ans qui demeurent professionnellement actives?

Comment les services des pensions seront-ils associés à la lutte contre la fraude aux allocations et aux cotisations?

Quel sera l'échéancier de la généralisation des pensions complémentaires dans les trois régimes de pension?

La Commission de réforme des pensions 2020-2040 estime qu'il est très difficile de réaliser une répartition des droits de pension dans le contexte actuel. L'instauration d'un système à points créant cependant des possibilités, un tel système sera mis en place en 2030 au plus tard. Le ministre prendra-t-il des initiatives spécifiques en vue d'un système limité de répartition des droits de pension au cours de l'actuelle législature? Quelles mesures envisage-t-il de prendre le cas échéant? L'impossibilité actuelle d'une répartition des droits de pension entraînant des injustices navrantes, il s'impose également de pouvoir prendre certaines décisions à court terme dans ce dossier.

Les travailleurs salariés, les travailleurs indépendants, les agents des services publics et surtout les personnes ayant une carrière mixte — en particulier les personnes qui se trouvent en fin de carrière — aimeraient beaucoup connaître, dans les meilleurs délais, leur situation de pension d'une façon correcte. Le souci de la transparence est compréhensible dès lors que tous les services de pensions ne sont pas aujourd'hui

Wanneer zal de aangekondigde pensioenmotor operationeel zijn?

De invoering van een stelsel van deeltijds pensioen is een interessant idee, dat meer flexibiliteit op het vlak van loopbaanplanning introduceert en kansen creëert op een goede uitkomst voor het moeilijke debat over de zware beroepen. De invoering van meer individuele keuzemogelijkheden is een goede zaak, maar mag niet gepaard gaan met nieuwe vormen van gesubsidieerde loopbaanverkortingen. Zal de minister daarover waken?

De heer Frédéric Daerden (PS) geeft aan dat hij zich grotendeels kan vinden in de inleidende uiteenzetting van de minister: de diagnose en de vermelde cijfers zijn betrouwbaar; om de duurzaamheid van het pensioenstelsel te waarborgen, zijn onmiskenbaar hervormingen vereist.

Niettemin gaat de spreker niet akkoord met de door de minister gelegde accenten en aangedragen oplossingen. De spreker hekelt eerst en vooral dat de minister geen alomvattende langetermijnvisie heeft; de aangekondigde hervormingen zijn budgettaire maatregelen op korte termijn, die louter beogen de uitgaven in te perken. Voorts lijken de zeldzame toegelichte hervormingsaspecten niet billijk en niet uitgebalanceerd, aangezien ze allemaal ten laste vallen van de (toekomstig) gepensioneerden. De minister grijpt alleen in op het vlak van de uitgaven, zonder voorstellen te doen op het vlak van de inkomsten.

Over het geheel meent de spreker dat de aangegeven doelstelling om elkeen een menswaardig pensioen te waarborgen, haaks staat op het werkelijk nagestreefde doel, met name het inperken van de uitgaven.

Dat de regering met betrekking tot de aangekondigde hervormingen met gespleten tong spreekt, is voorts ongetwijfeld het meest betwistbare aspect van haar handelwijze. Zo wordt het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar ten aanzien van de Europese autoriteiten aangemerkt als een bewijs dat de regering ernaar streeft zich aan het overeengekomen budgettaire traject te houden, doch op het thuisfront probeert de regering de burgers gerust te stellen dat deze maatregel maar een beperkte impact zal hebben, aangezien slechts 10 % van de toekomstige gepensioneerden erdoor zal worden geraakt. Deze bewering wordt echter betwist door de deskundigen van de Studiecommissie voor de vergrijzing; in afwachting van nauwkeurigere

en mesure de communiquer des informations pertinentes. Comment va-t-on réaliser effectivement cette transparence? Quand le moteur de pension annoncé sera-t-il opérationnel?

L'instauration d'un régime de pension à temps partiel est une idée intéressante, qui introduit une plus grande flexibilité au niveau du choix de carrière et crée des opportunités pour une issue favorable au difficile débat sur les métiers lourds. L'introduction d'un plus grand nombre de possibilités de choix individuelles est une bonne chose mais elle ne peut pas s'accompagner de nouvelles formes de réduction de carrière subventionnée. Le ministre y veillera-t-il?

M. Frédéric Daerden (PS) indique qu'il se montre largement en accord avec l'introduction donnée par le ministre dans son exposé: le diagnostic posé et les chiffres évoqués sont fiables, la durabilité du système des pensions doit être assurée; à cette fin, des réformes sont incontestablement nécessaires.

Cependant, l'intervenant ne partage pas les inflexions et les solutions proposées par le ministre. Il n'y a tout d'abord pas de vision globale et à long terme, les éléments annoncés étant des mesures budgétaires de court terme: on se contente de réduire les dépenses. Ensuite, les rares éléments de réforme exposés apparaissent injustes et déséquilibrés, étant tous à charge des pensionnés et futurs pensionnés. Le ministre agit exclusivement sur les dépenses et ne propose rien en ce qui concerne le volet des recettes.

Au total, l'intervenant estime qu'il y a une contradiction entre l'objectif annoncé de garantir une pension décente à chacun et l'objectif réellement poursuivi, qui est de réduire les dépenses.

Par ailleurs, l'aspect le plus contestable dans la méthode de ce gouvernement réside sans doute dans le double discours qu'il tient en ce qui concerne les réformes annoncées. Par exemple, le relèvement de l'âge légal de la pension à 67 ans est présenté à l'égard des autorités européennes comme une preuve de la volonté du gouvernement de s'en tenir à la trajectoire budgétaire convenue, mais sur le plan interne on s'empresse de tenter de rassurer les citoyens en assurant que cette mesure aura un impact marginal, puisqu'elle ne touchera que 10 % des futurs pensionnés. On notera, sur ce dernier point, que cette affirmation est contestée, les experts du Comité d'étude du vieillissement estimant pour leur part — dans l'attente de chiffres plus précis

cijfers menen zij immers dat de maatregel bijna 40 % van de vrouwelijke werknemers zou kunnen treffen.

Bovendien hanteert de regering het rapport van de Studiecommissie voor de vergrijzing als een wetenschappelijke zekerheid om haar hervormingen door te drukken. De methode van de regering doet echter aan shopping denken: de selectiviteit waarmee ze omgaat met de vaststellingen en de voorstellen van het rapport — die door sommige deskundigen van de Studiecommissie trouwens al in oktober werd gehekeld — vervormt de conclusies van het rapport. De spreker herinnert eraan dat het rapport drie fundamentele beginselen heeft geformuleerd, die de regering verkoos naast zich neer te leggen:

— er is een aanvullende financiering vereist, aangezien de betaling van de pensioenen niet uitsluitend mag berusten op de inkomsten uit arbeid;

— de beoogde verhoging van de arbeidsparticipatie moet hoe dan ook gepaard gaan met een aangepast beleid inzake werk, met name wat het loopbaaneinde betreft;

— de hervorming moet op een breed overleg zijn gestoeld.

De voorstellen van de regering bevatten geen enkele stimulans ten behoeve van de werknemers, noch enige verplichting ten aanzien van de werkgevers; in het algemeen getuigen ze van het ontbreken van een alomvattende visie en leggen ze geen verband tussen de pensioenmaatregelen en de maatregelen inzake de arbeidsmarkt: hoe kan men de mensen langer aan de slag houden, krijgt men meer jongeren aan het werk en wordt een adequate financiering van het pensioenstelsel gewaarborgd?

Met betrekking tot de ontvangsten ziet de regering af van elke maatregel om het kapitaal te belasten, wat impliceert dat het pensioenstelsel ook in de toekomst voornamelijk op de belasting op arbeid zal berusten.

Het aangekondigde overleg zal beperkt blijven tot de begeleidingsmaatregelen inzake beslissingen die onherroepelijk zijn genomen. De minister geeft aan dat sommige van de voorgestelde maatregelen in het verlengde liggen van maatregelen die in de vorige regeerperiode werden genomen, met name wat betreft de overlevingspensioenen, de regeling inzake het vervroegd pensioen enzovoort. De spreker meent evenwel dat op dergelijke maatregelen een limiet staat en dat de regering de zaken nu wel gevaarlijk ver doordrijft; bovendien moet

— que la mesure pourrait toucher près de 40 % des femmes salariées.

Le gouvernement se sert en outre du rapport du Comité d'étude du vieillissement comme d'une caution scientifique pour faire passer ses réformes. Mais la méthode du gouvernement relève du shopping: la sélectivité des constats et des propositions, d'ailleurs dénoncée dès le mois d'octobre par certains des experts au sein du Comité, dénature les conclusions du rapport. On rappellera que celui-ci a dégagé trois principes fondamentaux, que le gouvernement a choisi d'ignorer:

— un financement complémentaire est nécessaire, le paiement des pensions ne pouvant reposer exclusivement sur les revenus du travail;

— l'objectif du relèvement du taux d'emploi doit nécessairement s'accompagner de politiques de l'emploi adaptées, notamment en ce qui concerne les fins de carrière;

— la réforme doit s'appuyer sur une large concertation.

Dans ses propositions, le gouvernement ne formule aucun incitant en faveur des travailleurs, ni n'impose aucune contrainte aux employeurs; l'ensemble trahit un manque de vision globale et l'absence de lien entre les mesures en matière de pensions et les mesures relatives au marché du travail: comment garder les gens plus longtemps au travail, mettre davantage de jeunes au travail et assurer un financement adéquat du système des pensions?

Du côté des recettes, le gouvernement a renoncé à toute mesure de taxation du capital. Le système des pensions va donc continuer à reposer essentiellement sur la fiscalité du travail.

La concertation annoncée va se limiter aux mesures d'accompagnement de décisions irrévocablement arrêtées. Le ministre indique que certaines des mesures proposées s'inscrivent dans la continuité de mesures prises sous la législature précédente, notamment en ce qui concerne les pensions de survie, les règles applicables à la pension anticipée, etc. L'orateur estime cependant, d'une part, qu'il y a une limite à ce genre de mesures et que le gouvernement est en train de dangereusement tirer sur l'élastique; et, d'autre part, qu'on doit, avant

men, vooraleer men doorgaat op de ingeslagen weg, tijd uittrekken om de uitwerking van de reeds genomen maatregelen te evalueren.

Nog steeds met betrekking tot de werkwijze merkt de spreker op dat de regering onmiddellijk van start is gegaan met maatregelen die pijn doen en dat ze de eventuele maatregelen ter compensatie (of ter herstel) van de inmiddels aangerichte schade uitstelt tot een latere datum.

Sommige van die maatregelen zijn uiterst verrassend en lijken onaangepast:

— de optrekking van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar: hoe staat het met de rechten inzake werkloosheid en arbeidsongeschiktheid na de leeftijd van 65 jaar? Zal men ontslagen of arbeidsongeschikte werknemers verplichten te wachten tot de leeftijd van 67 jaar om met pensioen te gaan? De regering geeft aan dat de specifieke nadere regels voor zeer oude werknemers nog moeten worden verduidelijkt, maar het ware beter die in de algemene regelingen op te nemen;

— de verstrenging van de regels inzake het vervroegd pensioen: het regeringsvoorstel om het recht op vervroegd pensioen pas vanaf de leeftijd van 62 jaar toe te kennen, is incoherent voor de langste loopbanen, die doorgaans gepaard gaan met een zekere moeizaamheidsgraad: wie op zijn 18de aan het werk is gegaan, zal over een loopbaan van 44 jaar moeten beschikken om aanspraak te kunnen maken op vervroegd pensioen, terwijl wie op zijn 20ste is beginnen te werken, al na een loopbaan van 42 jaar met vervroegd pensioen kan;

— de opheffing van de pensioenbonus: voor de laagste pensioenen kan deze bonus een aanzienlijke aanvulling betekenen. Voor de laagste pensioenen is deze bonus dus zowel een efficiënte stimulans als een koopkrachtondersteunende maatregel. De minister geeft thans aan dat die bonus in werkelijkheid nauwelijks een stimulans vormt, maar hij baseert zich daarbij wel op informatie die dateert van vóór de in 2012 doorgevoerde wijzigingen en weigert de tijd te nemen om de praktische impact van die wijzigingen te evalueren;

— de bovengrenzen van de toegestane arbeid en van de cumulatie van inkomsten uit arbeid en een pensioen worden *a priori* opgetrokken; deze maatregel biedt de gepensioneerden meer vrijheid en lijkt dus interessant. De vraag rijst evenwel of wat thans als een recht of een mogelijkheid wordt aangemerkt, in de toekomst niet de norm of een plicht dreigt te worden. Moet men zich bovendien niet beraden over een vorm van degressiviteit van de maatregel, om te voorkomen dat de cumulatie van een wettelijk, met overheidsmiddelen of

d'aller plus avant, se donner le temps de mesurer les effets des premières mesures.

Toujours en ce qui concerne la méthode, on notera que le gouvernement commence par arrêter les mesures qui font mal et reporte à plus tard les éventuelles mesures de compensation, si ce n'est de réparation des dégâts qu'il aura occasionnés.

Parmi ces mesures, certaines sont des plus surprenantes et paraissent inadaptées:

— le relèvement de l'âge légal à 67 ans: quid, au-delà de 65 ans, des droits en matière de chômage et d'incapacité? Va-t-on obliger des travailleurs licenciés ou en incapacité de travail à attendre l'âge de 67 ans pour bénéficier de leur pension? On annonce que les modalités spécifiques pour les travailleurs très âgés doivent encore être précisées, mais il serait préférable d'intégrer cela dans les régimes généraux;

— le durcissement des règles en matière de pension anticipée: dans le cas des carrières les plus longues, généralement associées à un certain degré de pénibilité, la proposition du gouvernement de n'ouvrir le droit à la pension anticipée qu'à partir de l'âge de 62 ans est incohérente: celui qui a commencé à travailler à 18 ans, devra compter 44 années de carrière pour pouvoir y prétendre, tandis que celui qui a commencé à travailler à 20 ans ne devra compter que 42 années de carrière;

— la suppression du bonus pension: ce bonus peut constituer un complément appréciable pour les pensions les plus modestes. C'est donc à la fois un incitatif efficace et une mesure de soutien du pouvoir d'achat pour les petites pensions. Le ministre indique à présent que ce bonus aurait en réalité un faible effet incitatif, mais il se base sur des éléments d'information antérieurs aux modifications apportées en 2012 et refuse de se donner le temps de mesurer les effets sur le terrain de ces mêmes modifications;

— les plafonds du travail autorisé et du cumul des revenus du travail avec les pensions sont relevés *a priori*, cette mesure offre davantage de liberté aux pensionnés et paraît donc intéressante. Mais ce qui est présenté aujourd'hui comme un droit ou une faculté ne risque-t-il pas de devenir demain la norme ou une obligation? En outre, ne devrait-on pas réfléchir à une forme de dégressivité de la mesure, pour éviter que le cumul d'une pension légale, payée sur le budget de l'État ou de la sécurité sociale, et de revenus professionnels ne

met socialezekerheidsmiddelen betaald pensioen en beroepsinkomsten geen inkomsten genereert die buiten verhouding staan tot de doelstelling van de maatregel, met name te kunnen voorzien in een redelijke aanvulling op het pensioen? Tevens zou men een duidelijk zicht moeten hebben op de budgettaire impact van deze maatregel, wat niet het geval lijkt te zijn;

— het feit dat de gelijkstelling van bepaalde perioden van non-activiteit ter discussie wordt gesteld en zal afhangen van de al dan niet vrijwillige aard, dan wel van de maatschappelijke meerwaarde van die perioden; volgens de spreker moet het beginsel worden behouden dat een periode van non-activiteit als een gelijkgestelde periode wordt aangemerkt wanneer ze recht geeft op een uitkering;

— het feit dat de leeftijd vanaf wanneer men aanspraak kan maken op een overlevingspensioen, wordt opgetrokken van 50 tot 55 jaar; deze maatregel dreigt de begunstigten in grote problemen te brengen en onuitvoerbaar te zijn, aangezien het op die leeftijd bijzonder moeilijk is om werk te vinden;

— het feit dat, met betrekking tot de berekening van het overheidspensioen, voortaan geen rekening meer zal worden gehouden met de jaren waarin de ambtenaren in overheidsdienst onder arbeidsovereenkomst hebben gewerkt; deze maatregel treedt in werking vooraleer de betrokken ambtenaren ruimere toegangsmogelijkheden krijgen tot de pensioenen van de tweede pijler. De spreker herinnert eraan dat de vervangingsratio van de pensioenen van de gepensioneerde ambtenaren, bij gelijke kwalificatie en in tegenstelling tot wat iedereen denkt, niet hoger is dan de vervangingsratio van de pensioenen uit de privésector, als men rekening houdt met het pensioen van de tweede pijler;

— de veralgemening van het aanvullend pensioen voor iedereen, met inbegrip van de zelfstandigen, is een goede zaak; wel vreest de spreker dat die maatregel zal worden genomen ten nadele van de eerste pensioenpijler. Voorts vindt hij dat de lineaire verhoging van de bijdragen tot de tweede pijler ten koste zal gaan van de lonen. Overigens vallen de knelpunten die rijzen wegens de uiteenlopende situaties naar gelang van de sectoren, de ondernemingen of de beroepen, zelfs niet te regelen door de toegankelijkheid tot de tweede pensioenpijler te verbeteren.

Er zijn ontegensprekelijk hervormingen nodig om de uitdaging van de vergrijzing en de stijgende levensverwachting het hoofd te bieden. Men kan echter geen genoegen nemen met lineaire hervormingen, die geen rekening houden met de levensverwachting in goede gezondheid, die op 65 jaar weliswaar gemiddeld 10 jaar

procurent des revenus trop importants au regard de l'objectif de la mesure, qui est de permettre un complément raisonnable à la pension? Il faudrait en outre avoir une vue claire de l'impact budgétaire de cette mesure, ce qui ne semble pas être le cas;

— l'assimilation de certaines périodes de non-activité est remise en question, et dépendra du caractère volontaire ou non ou de la plus-value sociale de ces périodes; l'intervenant estime qu'il faut conserver le principe qu'une période de non-activité est assimilée dès lors qu'elle donne droit au paiement d'une allocation;

— l'âge pour pouvoir bénéficier de la pension de survie est porté de 50 à 55 ans; cette mesure risque de poser de gros problèmes aux bénéficiaires et de s'avérer impraticable, car à cet âge il est extrêmement difficile de retrouver un emploi;

— en ce qui concerne les pensions du secteur public, on exclura à l'avenir du calcul de la pension du secteur public les années pendant lesquelles les agents auront prestés en tant que fonctionnaires contractuels; cette mesure est prise et entre en vigueur avant que ne soient élargies les possibilités d'accès aux pensions du 2e pilier pour ces mêmes fonctionnaires contractuels. L'intervenant rappelle que, à niveau de qualification égal, et contrairement à une idée très répandue, le taux de remplacement des pensions des fonctionnaires retraités n'est pas plus élevé que le taux de remplacement des pensions du secteur privé si on tient compte de la pension du 2e pilier;

— la généralisation de la pension complémentaire, en ce compris pour les indépendants, doit être saluée; cependant, l'intervenant craint que cette mesure ne se fasse au détriment du 1er pilier de pension. Il estime en outre que la hausse linéaire des contributions au 2e pilier se fera au détriment des salaires; or, même en améliorant l'accessibilité du 2e pilier de pension, on ne règle pas les problèmes que pose la diversité des situations entre les secteurs, les entreprises ou les métiers.

Des réformes sont incontestablement nécessaires pour faire face au défi du vieillissement de la population et de l'augmentation de l'espérance de vie. Mais on ne peut se contenter de réformes linéaires, qui ne tiennent pas compte de l'espérance de vie en bonne santé, laquelle est en moyenne, à 65 ans, de 10 ans, mais qui

bedraagt, maar fors verschilt volgens het diploma of het inkomen (de uitersten liggen namelijk 7 of 8 jaar uiteen).

Aangaande de hervormingen op lange termijn heeft de minister de grote lijnen geschetst van zijn plan voor het pensioenstelsel “met punten”. Vanzelfsprekend moet het plan nog worden verfijnd, maar de spreker geeft aan dat de idee intellectueel gesproken interessant is, daar een dergelijke regeling bepaalde voordelen kan bieden. In dit stadium is het voorstel echter nog onvoldoende bevattelijk om te waarborgen dat de toekomstige pensioenen hoog genoeg zullen zijn, en het valt te vrezen dat de “puntwaarde”, die jaarlijks zal worden bijgewerkt, voor de toekomstige regering uiteindelijk verwordt tot een variabele om de begroting aan te passen: bij begrotingsbezuinigingen zal men eenvoudigweg geneigd zijn de puntwaarde te verlagen. Er moeten garanties worden geboden met betrekking tot de vervangingsratio van de pensioenen bij die regeling, tot wat er met deeltijdse arbeid zal gebeuren, tot welke overgangsregels er voor de vigerende regeling zullen gelden enzovoort. Voorts moeten nog tal van technische en principiële aspecten worden verduidelijkt.

De heer David Clarinval (MR) wenst eerst te herinneren aan drie cruciale cijfers:

— de gemiddelde leeftijd waarop iemand een punt zet achter zijn beroepsleven bedraagt in België 59 jaar, terwijl het OESO-gemiddelde uitkomt op 64 jaar;

— België kreeg de doelstelling opgelegd de arbeidsparticipatie van de 55- tot 64-jarigen tegen 2020 op te trekken van 18 % naar 42 %;

— de pensioenfinanciering kost de federale begroting jaarlijks 1,5 miljard euro extra.

Dit toont aan hoe urgent het is de koe bij de horens te vatten en in verband met ons pensioenstelsel een langetermijnvisie te ontwikkelen. De door de oppositie geuite kritiek brengt geen zoden aan de dijk en is hoofdzakelijk bedoeld om angst bij onze medeburgers te zaaien. Het is precies door niets te ondernemen dat we op een fiasco dreigen af te stevenen.

De door de minister uiteengezette maatregelen berusten op drie waarden en beginselen die volgens de spreker van essentieel belang zijn:

- respect voor arbeid;
- keuzevrijheid: de gepensioneerden die aan de slag willen blijven, zullen daartoe de mogelijkheid krijgen;
- billijkheid en evenredigheid.

varie fortement en fonction du diplôme ou du niveau de revenus (l'écart entre les extrêmes étant de 7 ou 8 an).

En ce qui concerne les réformes à long terme, le ministre a esquissé dans les grandes lignes son projet du système de pension “à points”. Le projet doit encore évidemment être affiné, mais l'intervenant indique que l'idée est intellectuellement intéressante, un tel système pouvant présenter certains avantages. Toutefois, à ce stade, la proposition manque de lisibilité pour garantir un niveau correct pour les futures pensions, et on peut craindre que la “valeur du point” qui sera actualisée annuellement ne finisse par devenir, pour les gouvernements du futur, une variable d'ajustement budgétaire: en cas de resserrement budgétaire, on sera simplement tenté de diminuer la valeur du point. Des garanties doivent être apportées en ce qui concerne le taux de remplacement des pensions dans ce système, le sort du travail à temps partiel, les règles transitoires pour le régime actuel, etc., de même que devront encore être clarifiés de nombreux éléments techniques et de principe.

M. David Clarinval (MR) souhaite tout d'abord rappeler trois chiffres-clés:

— l'âge moyen de sortie de la vie active est, en Belgique, de 59 ans, alors que la moyenne de la zone OCDE s'établit à 64 ans;

— l'objectif assigné à la Belgique en ce qui concerne le taux d'emploi des 55-64 ans est de passer de 18 % à 42 % d'ici 2020;

— le financement des pensions coûte chaque année 1,5 milliards d'euros de plus au budget fédéral.

Ceci indique à quel point il est désormais temps de prendre le taureau par les cornes et de développer, en ce qui concerne notre système de pension, une vision à long terme. Les critiques qui émanent de l'opposition sont stériles et destinées essentiellement à semer la peur parmi nos concitoyens. C'est précisément si on ne fait rien qu'on risque de foncer dans le mur.

Les mesures exposées par le ministre reposent sur trois valeurs et principes essentiels aux yeux de l'intervenant:

- le respect du travail;
- la liberté de choix: les pensionnés qui le souhaitent pourront continuer à travailler;
- l'équité et la proportionnalité.

De veralgemening van de aanvullende pensioenen, met name voor de zelfstandigen en voor de ambtenaren onder arbeidsovereenkomst, beoogt een onderlinge harmonisatie van de verschillende stelsels; wel moet die harmonisatie nog worden uitgediept om de overdraagbaarheid van de rechten van het ene naar het andere stelsel te verbeteren. Tevens moet rekening worden gehouden met de nieuwe gezinsstructuren.

In tegenstelling tot de vrees die de oppositie probeert te verbreiden, blijft de basisloopbaan gehandhaafd op 45 jaar; al evenzeer gehandhaafd blijft het gegeven dat de tijdspannes waarin iemand aan een beroepsziekte leed of door een arbeidsongeval werd getroffen, voor het pensioen als gelijkgestelde periodes gelden. Bovendien zal de regering het beleid inzake de opwaardering van de minimumpensioenen voortzetten naar gelang van de beschikbare begrotingsmiddelen.

De spreker wenst nadere toelichtingen omtrent de volgende facetten:

- de harmonisatie van het systeem van de diplomabonificatie;

- de instelling van een echt pensioenstelsel voor de gemengde loopbanen;

- het is een verworvenheid dat een lijst van zware beroepen zal worden opgemaakt die jaarlijks met een limitatief aantal beroepen kan worden aangepast; is er al enig zicht op de aard van die beroepen of hangt dat volledig af van het resultaat van het sociaal overleg?

- de minister heeft aangegeven dat het mogelijk wordt deeltijds met pensioen te gaan; waarin zou die regeling verschillen van het huidige vervroegd pensioen, en welk verschil zou dienaangaande bestaan met de regels betreffende het maximale pensioenbedrag dat cumuleerbaar is met aanvullende inkomsten?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) stelt dat de beleidsverklaring ambitieus is en kansen creëert voor de financiële en sociale houdbaarheid van onze pensioenen. In de hervormingen is er nood aan diverse vormen van solidariteit: intergenerationeel (tussen ouderen en jongeren), intragenerationeel (tussen de lage en de hoge pensioenen) en tussen de begunstigen van de drie stelsels (werknemers, ambtenaren en zelfstandigen).

De wettelijke pensioenpijler blijft een belangrijke sokkel van onze pensioenopbouw omdat vooral de meest kwetsbare groepen ervan afhankelijk zijn. De verhoging van de laagste pensioenen en de Inkomensgarantie voor Ouderen en de volledige aanwending van de

La généralisation des pensions complémentaires, notamment aux indépendants et aux fonctionnaires contractuels, va dans le sens d'une harmonisation entre les différents régimes, qui doit cependant encore être approfondie, en vue d'améliorer la portabilité des droits d'un régime à l'autre. Il convient également de tenir compte des nouvelles structures familiales.

Contrairement aux craintes que l'opposition tente de répandre, la carrière de base est et reste maintenue à 45 ans; de même qu'est maintenue l'assimilation pour la pension des périodes de maladie professionnelle et d'accident du travail. Par ailleurs, le gouvernement poursuivra la politique de revalorisation des pensions minimales, en fonction de l'enveloppe budgétaire disponible.

L'intervenant souhaiterait obtenir davantage de précisions concernant les points suivants:

- l'harmonisation du système de la bonification du diplôme;

- la mise en place d'un véritable régime de pension pour les carrières mixtes;

- concernant les métiers lourds: il est acquis qu'une liste de métiers, révisable annuellement avec un nombre limitatif de métiers sera établie; a-t-on déjà une indication de la nature de ces métiers, ou est-ce entièrement dépendant de l'issue de la concertation sociale?

- le ministre a évoqué la possibilité de prendre une pension à temps partiel; qu'est-ce qui distinguerait ce régime de l'actuelle prépension, et quelle serait la différence avec les règles de déplaçonnement du cumul de la pension et des revenus complémentaires?

Mme Sonja Becq (CD&V) constate que l'exposé d'orientation politique est ambitieux et crée des possibilités d'assurer la viabilité financière et sociale de nos pensions. Les réformes à venir devront se caractériser par diverses formes de solidarité: intergénérationnelle (entre les plus âgés et les plus jeunes), intragénérationnelle (entre les pensions faibles et les pensions élevées) et entre les bénéficiaires des trois régimes (salariés, fonctionnaires et indépendants).

Le pilier de la pension légale reste un socle important de notre système de pension dès lors que ce sont surtout les groupes les plus vulnérables qui en sont tributaires. Le relèvement des pensions les plus basses et la Garantie de revenus pour personnes âgées et

welvaartsenveloppe zijn dan ook terechte beleidskeuzes. In welke vorm en volgens welk tijdpad zullen die beleidsbeslissingen ten uitvoer worden gelegd?

Omdat de effectieve pensioenleeftijd in ons land te laag ligt, moeten de vereiste loopbaanduur en de minimumleeftijd voor vervroegd pensioen worden opgetrokken, terwijl de duurtijd van een volledige loopbaan terecht op 45 jaar blijft. De verlenging van de loopbanen moet gepaard gaan met de bewerkstelling van werkbaar werk, vooral aan het einde van de loopbaan. De *good practices* van bepaalde werkgevers, die nu al zorgen voor een aangepaste jobinhoud voor oudere personeelsleden, moeten aandacht krijgen en worden veralgemeend. De sociale partners hebben de opdracht om aan het concept van werkbaar werk invulling te geven, maar de overheid moet ter zake een ondersteunende rol spelen.

Het verband tussen arbeidsprestaties en het bedrag van de pensioenuitkering zal terecht worden versterkt, maar een tijdelijke uitstap uit de arbeidsmarkt om maatschappelijk verantwoorde redenen moet eveneens voldoende gewaardeerd blijven door het behoud van bepaalde gelijkstellingen.

De verhoging van de pensioenuitkeringen voor personen met een gemengde loopbaan is een kwestie van rechtvaardigheid en kadert ook in een beleid van armoedebestrijding. Bevestigt de minister dat het minimumpensioen voor gemengde loopbanen zal worden opgetrokken? Wanneer zal dat beleidsvoornemen invulling krijgen? Zullen de verschillende stelsels op proportionele wijze bijdragen tot de verhoging?

In de toekomst zullen alle dagen van gepresteerde arbeid voor het pensioen meetellen en zal de eenheid van loopbaan worden afgeschaft. Hoeveel zal die hervorming kosten en wanneer zal ze worden doorgevoerd?

Beroepsinkomsten die met een pensioenuitkering worden gecombineerd, zullen geen aanleiding geven tot de opbouw van pensioenrechten. Zal dat ook gelden voor zelfstandigen, die vandaag binnen bepaalde begrenzings bijkomende rechten opbouwen terwijl ze tegelijkertijd een pensioen ontvangen, of wordt ter zake niet voor harmonisering geopteerd?

Wat is de kostprijs van de nieuwe faciliteit om beroepsinkomsten onbeperkt te cumuleren met een pensioen? Blijven de bijkomende uitgaven voor de overheid beperkt doordat nu reeds in veel gevallen juridische constructies worden opgezet met het oog op een fiscaal- en sociaalrechtelijke optimalisatie en is die vaststelling in voorkomend geval een motief voor de hervorming? Het

l'affectation intégrale de l'enveloppe bien-être sont dès lors des choix stratégiques judicieux. Sous quelle forme et selon quel calendrier ces décisions politiques seront-elles mises en œuvre?

Comme l'âge effectif de la pension est trop bas dans notre pays, il convient d'augmenter la durée de la carrière requise et l'âge minimum pour pouvoir bénéficier de la pension anticipée, tandis que la durée d'une carrière complète reste fixée, à juste titre, à 45 ans. La prolongation des carrières doit aller de pair avec la favorisation d'un travail adapté, surtout en fin de carrière. Il convient de prêter attention aux bonnes pratiques de certains employeurs, qui veillent déjà à adapter le contenu du travail des membres du personnel plus âgés, et de généraliser ces pratiques. Les partenaires sociaux ont été chargés de concrétiser le concept de travail adapté, mais les autorités doivent jouer un rôle de soutien en la matière.

C'est à juste titre que le lien entre les prestations de travail et le montant de la pension sera renforcé, mais il faut aussi continuer à valoriser suffisamment les sorties temporaires du marché du travail pour des raisons socialement justifiées en maintenant certaines assimilations.

L'augmentation des pensions pour les personnes ayant une carrière mixte est une question d'équité et s'inscrit aussi dans le cadre d'une politique de lutte contre la pauvreté. Le ministre confirme-t-il que la pension minimum pour les carrières mixtes sera relevée? Quand cette intention politique sera-t-elle concrétisée? Les différents régimes contribueront-ils de manière proportionnelle à l'augmentation?

À l'avenir, toutes les journées de travail prestées seront valorisées pour la pension et l'unité de carrière sera supprimée. Combien coûtera cette réforme et quand sera-t-elle exécutée?

Les revenus professionnels combinés avec une pension ne donneront pas lieu à la constitution de droits de pension. Cela s'appliquera-t-il également aux indépendants qui, actuellement, se constituent, dans certaines limites, des droits supplémentaires tout en percevant une pension, ou n'optera-t-on pas pour une harmonisation en la matière?

Quel est le coût de la nouvelle mesure permettant de cumuler sans restriction une pension avec des revenus professionnels? Est-ce parce qu'aujourd'hui déjà, dans de nombreux cas, des constructions juridiques sont élaborées en vue d'une optimisation au regard du droit social et fiscal que les dépenses supplémentaires pour l'État restent limitées? Le cas échéant, est-ce ce

is een goede zaak dat personen met een loopbaan van 45 jaar die met vervroegd pensioen zijn, maar nog niet de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt voortaan bijkomende arbeidsinkomsten kunnen verwerven zonder dat hun pensioenuitkering daardoor wordt ingekort.

Wie de voorwaarden van onbeperkt bijverdienen niet vervult, zal kunnen aanspraak maken op een grotere proportionaliteit van de regels voor beperkt bijverdienen. Wat is de geraamde kostprijs van die specifieke hervorming? Zal er een fasering zijn?

Deeltijds pensioen lijkt niet in de eerste plaats bedoeld voor een verlichting van zware beroepen, waarvoor tijdskrediet en specifieke vervroegde uittreedingsregelingen immers meer geschikte instrumenten zijn. Wat zijn de voor- en nadelen van de creatie van een nieuw stelsel van deeltijds pensioen? Zullen tijdens een periode van deeltijds pensioen nog pensioenrechten worden opgebouwd? Is deeltijds pensioen mogelijk zonder invoering van een pensioenmalus? De spreekster kant zich tegen de koppeling van dit nieuwe instrument aan de afbouw van andere stelsels van (tijdelijke) uittrekking.

De afbouw in het ambtenarenstelsel van de diplomabonificatie als factor voor de bepaling van de minimale loopbaanduur wordt terecht met een jaar uitgesteld; daardoor krijgen de sociale partners de gelegenheid om zich erover uit te spreken. Werden de vakbonden van de overheidssector reeds door een overlegverzoek gevat? De diplomabonificatie zal in beginsel wel blijven bestaan voor de berekening van de pensioenrechten, maar ook op dat vlak wordt een harmonisatie van de drie pensioenstelsels in het vooruitzicht gesteld. In de wetenschap dat de verschillen ter zake momenteel groot zijn, wenst de spreekster te vernemen wat de strekking van een dergelijke harmonisatie zou kunnen zijn.

Zal het puntensysteem voor de opbouw van pensioenrechten zo invulling krijgen dat een loopbaanjaar in de overheidssector zwaarder weegt dan een loopbaanjaar in de privésector, vanuit de overweging dat statutaire ambtenaren geen aanvullende pensioenrechten opbouwen? In een coherente regeling is dergelijke differentiële benadering noodzakelijk.

De openstelling van het stelsel van aanvullende pensioenen voor zelfstandigen die zonder vennootschapsrechtelijke structuur werken, is een goede beleidsoptie, die echter niet mag verhullen dat nog

constat qui a motivé la réforme? Il est heureux que des personnes qui ont accompli une carrière de 45 ans et sont prépensionnées, mais qui n'ont pas encore atteint l'âge légal de la retraite, puissent désormais percevoir des revenus professionnels complémentaires sans que leur pension n'en pâtisse.

Les personnes qui ne réunissent pas les conditions nécessaires pour percevoir des revenus complémentaires illimités pourront bénéficier d'une plus grande proportionnalité dans la réglementation relative au revenu d'appoint limité. Quel est le coût estimé de cette réforme spécifique? Procédera-t-on par étapes?

La pension à temps partiel n'a pas pour objectif premier d'alléger les métiers pénibles, pour lesquels le crédit-temps et les réglementations spécifiques en matière de retraite anticipée semblent en effet être les instruments plus appropriés. Quels sont les avantages et les inconvénients de la création d'un nouveau régime de pensions à temps partiel? Des droits de pension seront-ils encore constitués durant une période de pension à temps partiel? La pension à temps partiel est-elle possible sans introduction d'un malus de pension? L'intervenante s'oppose à une liaison de ce nouvel instrument à la suppression d'autres régimes de retrait (temporaire) du marché du travail.

La suppression progressive, dans le régime des fonctionnaires, de la bonification pour diplôme en tant que critère de calcul de la durée minimale de la carrière est heureusement reportée d'un an. Les partenaires sociaux ont ainsi l'occasion de se prononcer sur ce dossier. Les syndicats de la fonction publique ont-ils déjà été invités à prendre part à une concertation? En principe, la bonification pour diplôme continuera toutefois d'exister pour le calcul des droits de pension, mais sur ce point également, une harmonisation des trois régimes de pension est annoncée. Compte tenu des énormes différences qui existent actuellement entre ces régimes, l'intervenante demande quelle pourrait être la tendance d'une telle harmonisation.

Le système à points pour la constitution des droits de pension sera-t-il conçu de manière telle qu'une année de carrière dans le secteur public pèsera plus lourd qu'une année de carrière dans le secteur privé, sachant que les fonctionnaires statutaires ne constituent pas de droits de pension complémentaire? Une telle approche différenciée est indispensable dans le cadre d'une réglementation cohérente.

L'ouverture du régime des pensions complémentaires aux indépendants qui travaillent en dehors de toute structure relevant du droit des sociétés est une bonne option politique, qui ne peut toutefois dissimuler le fait qu'il reste

andere groepen geen toegang hebben tot de tweede pensioenpijl; vooral personen met een laag inkomen in zwakke sectoren blijven tot nu toe van dat recht verstoken. Werknemers die nu nog geen aanvullende pensioenrechten opbouwen, maar wel over voldoende eigen middelen beschikken, zullen voortaan op eigen initiatief storting voor een bedrijfspensioen kunnen uitvoeren. Zal ter zake een begrenzing gelden? Zal het gedeelte van het loon dat in een aanvullend pensioen wordt geïnvesteerd buiten de loonnorm vallen? Zullen werkgevers verder worden gestimuleerd om in aanvullende pensioenen voor al hun werknemers te voorzien?

Er zal een specifieke erkenning van zware beroepen blijven bestaan, maar de beroepenlijst en de inhoud van de afwijkende regels zullen door de sociale partners aan de hand van objectieve criteria tegen het licht worden gehouden. Volgens welk tijdpad zullen er aanpassingen worden doorgevoerd? Kunnen de tantièmes al worden aangepast vooraleer de opstelling van een nieuwe lijst van zware beroepen een feit is?

De pensioensplit kan een interessant systeem zijn om de financiële gevolgen van loopbaankeuzes die partners gezamenlijk maken op meer gelijke wijze over hen te verdelen. Het idee zal kennelijk niet spoedig worden gerealiseerd, niet om principiële redenen, maar wegens de grote complexiteit die het in het systeem zou brengen. Zal de minister niettemin het Nationaal Pensioencomité laten onderzoeken of de pensioensplit in een beperktere vorm op korte of middellange termijn kan worden gerealiseerd?

Op welke manier en binnen welke timing zullen de sociale partners worden betrokken bij het Nationaal Pensioencomité, een nieuwe instantie?

Het Zilverfonds zou worden afgeschaft. Verdwijnt daardoor ook de Studiecommissie voor de vergrijzing, die vanuit het Zilverfonds wordt gefinancierd?

Informatieverstrekking is essentieel om personen te doen inzien dat loopbaankeuzes belangrijke implicaties kunnen hebben voor hun pensioenopbouw. Er heerst momenteel grote onduidelijkheid over de inhoud en de timing van bepaalde aangekondigde maatregelen; de drie pensioendiensten melden zelf dat ze vele vragen nog niet kunnen beantwoorden. Zal op korte termijn adequate informatie beschikbaar zijn?

De heer Egbert Lachaert (Open Vld) merkt op dat de minister in zijn beleidsverklaring op het beleid van

d'autres groupes qui n'ont pas accès au second pilier. À l'heure actuelle, ce sont surtout les personnes à bas revenus travaillant dans des secteurs faibles qui restent privées de ce droit. Les travailleurs qui n'ont pas encore commencé à constituer des droits de pension complémentaire, mais qui disposent de moyens suffisants, pourront dorénavant, de leur propre initiative, effectuer des versements afin de se constituer une pension d'entreprise. Ces versements seront-ils plafonnés? La partie de la rémunération qui sera investie dans une pension complémentaire sera-t-elle extraite de la norme salariale? Continuera-t-on à inciter les employeurs à prévoir des pensions complémentaires pour tous leurs travailleurs?

Une reconnaissance spécifique des métiers lourds continuera d'exister, mais la liste des métiers et le contenu des règles dérogatoires seront analysés par les partenaires sociaux sur la base de critères objectifs. Quel sera le calendrier des adaptations? Les tantièmes pourront-ils déjà être adaptés avant que la nouvelle liste des métiers lourds ne soit effectivement établie?

Le partage des droits à la pension peut être un système intéressant pour répartir plus équitablement les conséquences financières des choix de carrière posés conjointement par des partenaires. L'idée ne sera vraisemblablement pas concrétisée à brève échéance, non pas pour des raisons de principe, mais à cause de la grande complexification du système qu'elle induirait. Le ministre demandera-t-il néanmoins au Comité national des Pensions d'examiner la possibilité de mettre en œuvre le partage des droits à la pension sous une forme plus limitée à court ou à moyen terme?

De quelle façon et dans quel délai les partenaires sociaux seront-ils impliqués dans cette nouvelle instance qu'est le Comité national des pensions?

Il est prévu de supprimer le Fonds de vieillissement. Le Comité d'étude sur le vieillissement, qui est financé par ce Fonds, disparaîtra-t-il dès lors également?

Il est essentiel d'informer les gens pour leur faire prendre conscience des implications importantes que peut avoir leur choix de carrière pour la constitution de leurs droits de pension. La plus grande confusion règne actuellement quant au contenu et au calendrier de mise en œuvre de certaines des mesures annoncées: les trois organismes de pension reconnaissent eux-mêmes qu'il reste beaucoup de questions auxquelles ils ne sont pas encore en mesure de répondre. Des informations adéquates seront-elles disponibles à court terme?

M. Egbert Lachaert (Open Vld) fait observer que l'exposé d'orientation politique du ministre s'inscrit dans

zijn voorgangers voortbouwt en een toekomstgerichte visie bepleit: de solidariteit tussen de generaties wordt versterkt en de duurzaamheid van onze pensioenstelsels wordt gewaarborgd. Het gaat om geleidelijke en noodzakelijke hervormingen, die maximale transparantie behoeven en waarover beter moet worden gecommuniceerd. Er is ruimte voor overgangsmaatregelen, die in het kader van het sociaal overleg kunnen worden besproken, maar de richting van de hervormingen moet wel duidelijk blijven.

De pensioenhervormingen moeten gepaard gaan met een flankerend loopbaanbeleid, dat in overleg tussen de ministers bevoegd voor Werk en Pensioenen dient te worden bepaald.

Het recht om onbeperkt bij te verdienen na het pensioen is zeer positief: naarmate meer personen aan de slag zijn, groeit immers de economie en worden er nieuwe jobs gecreëerd. De door sommige leden geformuleerde stelling dat oudere werknemers jobs afnemen van jongeren getuigt van een achterhaalde visie, die in de jaren 1970 opgang maakte en vooral tot meer werkloosheid heeft geleid.

Het pensioendebat wordt gekenmerkt door desinformatie vanwege de oppositie. Wie beweert dat iedereen tot de leeftijd van 67 jaar zal moeten werken, doet de waarheid geweld aan: het streefdoel is een loopbaan van 45 jaar, wat slechts voor een beperkte groep zal betekenen dat ze vanaf 2030 verplicht tot 67 jaar zullen moeten werken.

De onrust over de evolutie van de ambtenarenpensioenen is niet gerechtvaardigd: die pensioenen zullen op termijn in lijn worden gebracht met de pensioenen in de privésector, zoals ook door de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 wordt bepleit, maar aan verworven rechten wordt niet geraakt. Wel wordt in een streven naar meer gelijkheid geopteerd voor de geleidelijke afschaffing van de diplomabonificatie voor de bepaling van de minimale loopbaanduur omdat dergelijke genereuze regeling enkel in het ambtenarenstelsel bestaat. Bevestigt de minister dat de diplomabonificatie wel zal blijven bestaan voor de berekening van de pensioenuitkering van ambtenaren, wat volgens de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 in sommige gevallen tot hogere pensioenen kan leiden en daardoor niet het gewenste resultaat van meer harmonisering bereikt? Indien de bonificatie ook voor de berekening zou verdwijnen, leidt dat volgens objectief onderzoek slechts tot een vermindering van de pensioenuitkering met ongeveer 75 euro (veel minder dan uit de berekeningen van de studiedienst van de PVDA zou blijken);

le droit fil de la politique menée par ses prédécesseurs et qu'il préconise une vision tournée vers l'avenir: la solidarité intergénérationnelle est renforcée et la durabilité de nos régimes de pension est garantie. Il s'agit de réformes graduelles et nécessaires qui réclament un maximum de transparence et une meilleure communication. On pourrait envisager l'élaboration de mesures transitoires susceptibles d'être discutées dans le cadre de la concertation sociale, mais l'orientation des réformes doit rester claire.

Les réformes du régime des pensions doivent s'accompagner d'une politique de soutien en matière de carrières fixée en concertation entre le ministre de l'Emploi et le ministre des Pensions.

L'intervenant se réjouit de l'instauration du droit de percevoir des revenus d'appoint illimités après la pension: en effet, l'augmentation du nombre de personnes professionnellement actives entraîne la croissance de l'économie et la création de nouveaux emplois. L'affirmation de certains membres selon laquelle les travailleurs plus âgés prennent le travail des jeunes relève d'une vision dépassée qui était à la mode dans les années 1970 et qui a surtout contribué à faire gonfler les chiffres du chômage.

Le débat sur les pensions est caractérisé par la désinformation véhiculée par l'opposition. Quiconque prétend que tout le monde devra travailler jusqu'à l'âge de 67 ans trahit la vérité: l'objectif est d'obtenir une carrière de 45 ans, ce qui signifiera que seul un groupe limité de travailleurs seront obligés de travailler jusqu'à 67 ans dès 2030.

L'inquiétude suscitée au sujet de l'évolution des pensions des fonctionnaires n'est pas justifiée: à terme, ces pensions seront alignées sur celles du secteur privé, ainsi que le préconise également la Commission de réforme des pensions 2020-2040, mais les droits acquis demeureront inchangés. Dans un souci d'égalité accrue, il a toutefois été choisi de supprimer progressivement la bonification pour diplôme pour la détermination de la durée minimale de la carrière, une telle générosité de régime n'existant que pour les fonctionnaires. Le ministre confirme-t-il que la bonification pour diplôme sera maintenue pour le calcul de la pension des fonctionnaires, ce qui pourra conduire dans certains cas, selon la Commission de réforme des Pensions 2020-2040, au versement de pensions plus élevées, le résultat escompté d'une harmonisation accrue n'étant ainsi pas atteint? Selon une étude objective, la suppression de la bonification pour le calcul n'entraînerait qu'une diminution de la pension de quelque 75 euros (soit nettement moins que ce qu'il ressortirait des calculs du service d'étude du PTB); dans l'hypothèse où les

in de hypothese dat de studiejaren door betaling van extra bijdragen kunnen worden geregulariseerd, is er zelfs geen enkele inkorting van de uitkering.

De afschaffing van de meest voordelige tantièmes, die onder meer voor universiteitsprofessoren gelden, is een ander heilig huisje dat terecht wordt geslecht.

Volgens welk tijdspad zal een puntensysteem voor de pensioenen worden ingevoerd? Krijgen de sociale partners inspraak over de concrete vorm van dat systeem? Welke onderwerpen zullen aan de partners worden voorgelegd in het kader van het op te richten Nationaal Pensioencomité?

Mevrouw Meryame Kitir (sp.a) merkt op dat de minister zijn pensioenbeleid probeert te legitimeren door systematisch te verwijzen naar het verslag van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, terwijl hij dat verslag op zeer eenzijdige wijze citeert en interpreteert. Zij wijst er ook op dat de Commissie aandringt op een brede consensus over diepe hervormingen van onze pensioenstelsels, wat in tegenspraak is met het handelen van de regering.

Er is nood aan een sereen debat op basis van objectieve elementen. De minister gaat in de fout door eerst verstrekkende hervormingen aan te kondigen die onrust veroorzaken, met name de optrekking van de pensioenleeftijd tot 67 jaar, om vervolgens te beweren dat slechts 10 % van de bevolking effectief tot die leeftijd aan de slag zal moeten blijven. Het zou een meer coherente beleidslijn zijn geweest om de wettelijke pensioenleeftijd op 65 jaar te handhaven en tegelijkertijd de loopbaan van 45 jaar als ijkpunt naar voor te schuiven.

Langere loopbanen worden maar mogelijk door de bewerkstelling van werkbaar werk. De regering doet echter het omgekeerde: zij schaft maatregelen die langer werken faciliteren af, met name de pensioenbonus en het ongemotiveerd tijdskrediet (dat in werkelijkheid bijna altijd met een concreet motief wordt opgenomen). De beslissing om onbeperkt bijverdienen na de pensioenleeftijd mogelijk te maken, is zinledig voor heel veel personen, die nu al moeite hebben om tot aan de pensioenleeftijd te blijven werken. Heeft de invoering van een stelsel van deeltijds pensioen als doelstelling dat oudere werknemers enige rust in hun loopbaan kunnen inbouwen? De verantwoordelijkheid voor de activering van oudere personen wordt overigens ten onrechte enkel bij henzelf gelegd: uit onderzoek blijkt dat zij worden gediscrimineerd door werkgevers, die blij

années d'études pourraient être régularisées par le paiement de cotisations supplémentaires, la pension ne serait même pas diminuée.

La suppression des tantièmes préférentiels les plus avantageux, qui s'appliquent notamment aux professeurs d'université, est un autre tabou qu'il est juste de briser.

Selon quel échéancier le système à points pour les pensions sera-t-il instauré? Les partenaires sociaux auront-ils leur mot à dire quant à la forme concrète de ce système? Quels seront les sujets soumis aux partenaires dans le cadre du Comité national des pensions à créer?

Mme Meryame Kitir (sp.a) observe que le ministre essaie de légitimer sa politique en matière de pensions en se référant systématiquement au rapport de la Commission pour la réforme des pensions 2020-2040, alors qu'il cite et interprète ce rapport de façon très unilatérale. Elle souligne également que la Commission insiste sur la nécessité d'un large consensus sur les réformes approfondies de nos régimes de pensions, ce qui va à l'encontre de la manière d'agir du gouvernement.

On a besoin d'un débat serein fondé sur des éléments objectifs. Le ministre commet une erreur en commençant par annoncer des réformes importantes qui jettent le trouble, en l'occurrence le relèvement de l'âge de la pension à 67 ans, pour ensuite affirmer que seulement 10 % de la population devra continuer à travailler effectivement jusqu'à cet âge. Il aurait été politiquement plus cohérent de maintenir l'âge de la pension légale à 65 ans et simultanément de faire de la carrière de 45 ans le point de référence.

Seul le renforcement d'un travail approprié peut permettre un allongement des carrières. Le gouvernement fait toutefois le contraire: il supprime des mesures qui facilitent la poursuite de la carrière, en l'occurrence le bonus de pension et le crédit-temps sans motifs (qui, en réalité, est presque toujours pris pour un motif concret). La décision de permettre aux personnes ayant dépassé l'âge de la pension légale d'avoir des revenus complémentaires illimités est sans intérêt pour beaucoup de personnes, qui ont déjà aujourd'hui beaucoup de difficultés à continuer à travailler jusqu'à l'âge de la pension. L'instauration d'un régime de pension à temps partiel a-t-elle pour objectif de permettre aux travailleurs plus âgés de souffler quelque peu durant leur carrière? La responsabilité de l'activation des personnes plus âgées est d'ailleurs laissée, à tort, sur leurs seules épaules:

geven van weinig bereidheid om personen van ouder dan 45 jaar aan te werven.

Waarom wordt een nieuwe definitie van zware beroepen aangekondigd? De huidige definitie werd bepaald door de sociale partners, die ter zake een grondige evaluatie hebben gemaakt.

De tweede pensioenpijler wordt voor iedereen toegankelijk gemaakt, maar de werknemers zullen er wel zelf voor moeten betalen, terwijl tot nu toe ook de werkgever steeds moest bijdragen. Wordt de methode van verplichte (gedeeltelijke) financiering door de werkgever in de toekomst verlaten?

Informatieverstrekking is essentieel: op vandaag moeten personen loopbaankeuzes maken zonder te weten wat de gevolgen ervan zullen zijn.

De heer Georges Gilkinet (Ecolo-Groen) onderstreept het belang van de portefeuille van de minister. Drie doelstellingen moeten tegelijkertijd worden nagestreefd:

- de middelen moeten worden gevonden om de impact op te vangen van de vergrijzing, die zal leiden tot een toename van het aantal gepensioneerden; in dat opzicht stelt de regering geen structurele oplossing in uitzicht;

- elke gepensioneerde moet vandaag en morgen de garantie hebben dat hij een degelijke levensstandaard kan handhaven; in dat verband doen de maatregelen van de regering, onder meer het niet-welvaartsvast maken van de sociale uitkeringen, het armoederisico toenemen;

- de noodzakelijke hervormingen moeten worden uitgevoerd met inachtneming van de sociale consensus daaromtrent. Het Belgische pensioenstelsel werd uitgebouwd op basis van een breed sociaal akkoord en mag niet worden vernietigd; de regering lijkt er echter alles aan te doen om de goede werking van het sociaal overleg te dwarsbomen: eerst kondigt zij een aantal zware maatregelen op de kap van de burger aan, en pas daarna nodigt zij de sociale partners uit tot overleg, doch alleen over de uitvoeringsmaatregelen.

De in uitzicht gestelde maatregelen gaan overigens voorbij aan enkele belangrijke economische en maatschappelijke ontwikkelingen: de stijging van de productiviteit, de creatie van welvaart die minder dan vroeger voortvloeit uit arbeid (intellectuele eigendom, financiële inkomsten enzovoort) en de toenemende ongelijkheden tussen werknemers.

des études montrent qu'elles sont discriminées par les employeurs, qui se montrent peu disposés à engager des personnes âgées de plus de 45 ans.

Pourquoi une nouvelle définition des métiers lourds est-elle annoncée? La définition actuelle a été déterminée par les partenaires sociaux, qui ont effectué une évaluation approfondie en la matière.

Le deuxième pilier des pensions est rendu accessible à tous, mais les travailleurs devront payer de leur poche pour en bénéficier, alors que, jusqu'à présent, l'employeur devait, lui aussi, toujours apporter sa contribution. Abandonnera-t-on, à l'avenir, la méthode du financement (partiel) obligatoire par l'employeur?

L'information des travailleurs est essentielle: actuellement, des personnes sont amenées à faire des choix de carrière sans savoir quelles en seront les conséquences.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen) souligne l'importance des enjeux du portefeuille du ministre. Il s'agit de poursuivre simultanément trois objectifs:

- trouver les moyens qui nous permettront d'assumer la charge du vieillissement, qui se traduira concrètement par une augmentation du nombre de personnes pensionnées; à cet égard, le gouvernement ne semble pas avoir dégagé de solution structurelle;

- assurer à chaque pensionné, aujourd'hui et dans le futur, un niveau de vie décent; sur ce plan, les mesures du gouvernement, dont notamment la non-liaison au bien-être des allocations sociales, feront augmenter le risque de pauvreté;

- mener les réformes nécessaires en s'assurant du consensus social autour de celles-ci. Pour rappel, notre système de pensions a été construit sur un large accord social et il ne s'agit pas de casser cet instrument; or il semble que ce gouvernement fasse tout pour empêcher le bon fonctionnement de la concertation sociale: il annonce d'abord un certain nombre de décisions lourdes pour nos concitoyens, et après seulement il invite les partenaires sociaux à participer à une concertation qu'il entend limiter aux mesures d'exécution.

Les mesures annoncées font par ailleurs l'impasse sur un certain nombre d'évolutions importantes de l'économie et de la société: la croissance de la productivité, la production de la richesse moins liée que par le passé au travail (propriété intellectuelle, revenus financiers,...) et les inégalités croissantes entre travailleurs.

De regering gaat voort op de weg die was ingeslagen door de vorige regering; daarmee wordt echter niet de verbetering van het stelsel bewerkstelligd, maar komen de lasten van de veranderingen helemaal op de schouders van de sociaal verzekerden te liggen, niet alleen inzake pensioenen, maar op alle vlakken: er komt een indexsprong, de indexering van de belastingverminderingen waarvoor de sociale uitkeringsgerechtigden in aanmerking komen, wordt afgeschaft, en de maatregelen om de indexsprong deels te compenseren worden op de lange baan geschoven. Intussen verslechtert zenderogen het klimaat waarbinnen de sociale dialoog moet worden gevoerd, terwijl de minister van Pensioenen juist de taak heeft de pensioenen te verdedigen.

In één beweging promoot deze regering de tweede en de derde pensioenpijl, ten koste van de eerste pijl, door twijfel te zaaien over de zekerheid die de eerste pijl biedt. Aldus dekt de regering de pijnpunten van de tweede en de derde pijl toe: die pijlers komen immers niet ten goede aan de meest kwetsbaren en zijn door hun inherent mattheuseffect evenmin billijk; overigens zijn die beide pijlers betrekkelijk duur voor de overheidsfinanciën (minder belastingontvangsten als gevolg van de belastingverminderingen) en dragen ze bij tot de ontwikkeling van de financiële sector, wat eveneens het risico van destabilisering van de economie inhoudt. Op dat punt onderstreept de spreker dat de regering incoherent optreedt door de pensioenfondsen van de privésector te promoten, maar tegelijkertijd de voorwaarden inzake aftrekbaarheid niet aan te scherpen.

Die repressieve hervormingen van het pensioenstelsel gaan bovendien gepaard met negatieve maatregelen op het vlak van de arbeidsomstandigheden: (niet-gemotiveerd) tijdskrediet wordt gekortwiekt, waardoor uiteraard de druk op de werknemers zal toenemen, en tegelijkertijd worden de mogelijkheden om arbeid te delen beperkt. Op die manier maakt men de arbeidsmarkt almaar minder aantrekkelijk voor de werknemers van 55 jaar en ouder, wat haaks staat op de uitgesproken ambitie de werknemers langer aan het werk te houden.

De regering stoelt haar ontwerpen op een heel onevenwichtige lezing van het rapport van de Studiecommissie voor de vergrijzing, aangezien zij volledig voorbijgaat aan bepaalde elementen die de hervorming nochtans evenwichtiger zouden kunnen maken, meer in het bijzonder op het vlak van de alternatieve financiering; in het raam van een geslaagde pensioenhervorming zou daar eerst aan moeten worden gedacht.

Andere essentiële aspecten, zoals de zwaarte van het werk, worden in werkelijkheid vooruitgeschoven; in

La voie choisie par ce gouvernement, dans la lignée des choix du gouvernement précédent, ne vise pas à l'amélioration du système et fait peser toutes la charge des changements sur les assurés sociaux, non seulement en matière de pensions, mais dans tous les domaines: on décide d'un saut d'index, on supprime l'indexation des réductions fiscales dont bénéficient les allocataires sociaux, mais on reporte à plus tard les mesures de compensation partielle du saut d'index. Tout ceci dans un contexte de dégradation aggravée du dialogue social, et alors que le rôle d'un ministre des Pensions devrait être de défendre les pensions.

Dans le même mouvement, ce gouvernement fait la promotion des 2e et 3e piliers de pension, au détriment du 1er pilier, en entretenant le doute quant à la sécurité de ce dernier. Ce faisant, le gouvernement occulte les tares dont souffrent ces 2e et 3e piliers, à savoir qu'ils ne profitent pas aux plus fragiles et sont donc inéquitables, étant caractérisés par un effet Matthieu; par ailleurs, ils sont relativement chers pour les finances publiques (les déductions fiscales dont ils bénéficient impliquent des rentrées fiscales en moins) et contribuent au développement de la sphère financière, ce qui représente également un danger de déstabilisation de l'économie. Sur ce point, l'intervenant souligne l'incohérence qui consiste à encourager les fonds de pension privés sans prévoir un durcissement des conditions de déductibilité.

Ces réformes punitives du système des pensions s'accompagnent en outre de mesures négatives en ce qui concerne les conditions de travail: les crédits-temps — non-motivés — sont rabotés, ce qui va évidemment contribuer à accroître la pression sur les travailleurs, tout en réduisant les possibilités de partage du travail. Ce faisant, on rend également le marché de l'emploi de moins en moins accueillant pour les travailleurs de plus de 55 ans, ce qui est antinomique avec l'ambition déclarée de maintenir les travailleurs plus longtemps à l'emploi.

Le gouvernement fonde ses projets sur une lecture très déséquilibrée du rapport des experts du Comité d'étude du vieillissement, en ignorant totalement certains éléments qui contribueraient pourtant à l'équilibre de la réforme, notamment en ce qui concerne le financement alternatif, qui est le premier élément de réponse qu'il conviendrait d'apporter dans le cadre d'une réforme réussie des pensions.

D'autres questions essentielles, comme la pénibilité du travail, sont en fait renvoyées aux calendes grecques,

verband met dat specifieke punt verbindt de regering zich er louter toe het in beraad te nemen.

De minister heeft nochtans een interessant element aangehaald, meer bepaald de evolutie naar een pensioenstelsel met punten. Dat is *a priori* een interessant voorstel, voor zover eenieder op die manier een duidelijker en juister beeld krijgt van het pensioenbedrag dat hij of zij mag verwachten. De angel blijft echter de daadwerkelijke vervangingsratio van de pensioenen in dat stelsel ten opzichte van het huidige stelsel; deze hervorming mag immers niet te baat worden genomen om het pensioenbedrag algemeen te doen dalen.

De mogelijkheden om nagenoeg onbeperkt te blijven werken na het pensioen, klinken aanlokkelijk. Die maatregel zal echter een kostprijs hebben, zal slechts ten goede komen aan enkelen — die doorgaans al niet te klagen hebben over hun pensioenbedrag en hun beroepsinkomsten — en zal wellicht leiden tot oneerlijke concurrentie met de actieve beroepsbevolking: de “gepensioneerde” werknemer zal het zich immers kunnen veroorloven tegen een lager tarief te werken dan zijn niet-gepensioneerde “concurrent”. Overigens valt te vrezen dat die combinatie van een pensioen en een beroepsactiviteit ingeburgerd geraakt en uiteindelijk de norm en zelfs een noodzaak wordt, ook voor wie niet langer in staat is te werken.

Een ander interessant denkspoor waarop de minister echter niet dieper is willen ingaan, is het deeltijds pensioen. Het is echter eigenaardig dat dit idee opduikt op hetzelfde ogenblik dat de mogelijkheden inzake tijds-krediet aan banden worden gelegd.

Als er dan toch denksporen worden geopperd, herinnert de spreker aan de voorstellen die zijn fractie heeft uitgewerkt over de aanpassing van de loopbaan-einderegelingen in combinatie met formules waarbij werk wordt gedeeld, meer bepaald in het raam van het Tandemplan: de bedoeling van een Tandemplan voor de Werkgelegenheid is om de werknemers van 55 jaar of meer de mogelijkheid te bieden hun arbeidsduur te verminderen met de helft of 2/5, waarbij zij in het kader van een halftijdse arbeidsovereenkomst worden vervangen door een werknemer die jonger is dan 30. De oudere werknemer heeft dan binnen de onderneming een mentorschapstaak, behoudt zijn pensioenrechten en ontvangt een loon van ten minste 75 % van zijn voltijds loon als hij overstapt naar halftijds werk, en ten minste 80 % als hij overstapt naar 3/5.

De minister van Financiën heeft bovendien aangekondigd dat hij van plan is het Zilverfonds af te schaffen; men beweert dat de middelen van dat fonds virtueel zullen zijn. Het gaat echter om een belofte die niet wordt

le seul engagement pris à ce jour par le gouvernement sur ce dernier point étant de réfléchir à la question.

Un élément intéressant a cependant été esquissé par le ministre, à savoir l'évolution vers un système de pension à points. *A priori*, la proposition est intéressante, pour autant qu'elle permette réellement d'améliorer la lisibilité et la prévisibilité du montant de pension que chacun peut espérer. Il reste cependant que la question cruciale est celle du taux de remplacement effectif des pensions dans ce système par rapport au système actuel, car il ne s'agirait pas de profiter de cette réforme pour opérer une baisse globale du niveau des pensions.

Les possibilités de travailler après la pension, de manière quasi illimitée, semblent séduisantes. Cependant, cette mesure aura un coût, elle ne bénéficiera qu'à quelques-uns — généralement déjà bien lotis tant en ce qui concerne le montant de la pension qu'en ce qui concerne les revenus professionnels — et risque de créer une situation de concurrence déloyale avec les actifs: le travailleur bénéficiant d'une pension pourra en effet se permettre de travailler à un tarif moindre que son “concurrent” non-pensionné. Par ailleurs, on peut craindre que cette combinaison entre la pension et une forme d'activité professionnelle se généralise et finisse par devenir la norme, voire une nécessité même pour ceux qui ne seront plus en état de travailler.

Une autre piste intéressante dans le détail de laquelle le ministre n'a pas voulu rentrer est celle de la pension à temps partiel. Ce qui est paradoxal avec cette idée, c'est qu'elle apparaît au moment-même où sont réduites les possibilités de crédit-temps.

Tant qu'à développer des pistes de réflexions, l'intervenant rappelle les propositions que son groupe a formulées concernant l'aménagement des fins de carrière combinées à une formule de partage du temps de travail, via le plan Tandem: le Plan Tandem pour l'emploi vise à permettre au travailleur âgé de 55 ans ou plus de diminuer son temps de travail à concurrence d'un mi-temps ou d'un 2/5e temps, en étant remplacé, dans le cadre d'un contrat à mi-temps, par un travailleur de moins de 30 ans. Le travailleur aîné assure une mission de tutorat au sein de l'entreprise, conserve ses droits en matière de pension et perçoit un salaire équivalent à, au moins, 75 % de son salaire à temps plein en cas de passage à mi-temps et à, au moins, 80 % en cas de passage à 3/5e temps.

Le ministre des Finances a par ailleurs annoncé son intention de supprimer le fonds de vieillissement; on avance que les moyens de ce fonds seraient virtuels. Il s'agit cependant d'une promesse non-tenue à l'égard

nagekomen ten aanzien van de toekomstige gepensioneerden en de spreker vraagt zich af of de middelen van het fonds op zijn minst naar de pensioensector zullen gaan, bijvoorbeeld om de laagste pensioenen op te trekken.

Een cruciaal punt waarover de beleidsverklaring van de minister het niet heeft, is het pensioen van vrouwen. Op dat vlak rijst een reëel probleem: het niveau van de pensioenen die aan vrouwen worden uitgekeerd, is uiterst laag vanwege onvolledige loopbanen en het aanhoudende loonverschil ten opzichte van mannen. De regering gaat niet alleen voorbij aan die werkelijkheid, maar heeft ook een bepaald aantal maatregelen genomen die een erg negatieve impact zullen hebben op het pensioenbedrag voor de vrouwen, onder meer door de afschaffing van bepaalde gelijkstellingen.

Tot slot heeft de minister met vertegenwoordigers van het onderwijzend personeel van de drie Gemeenschappen gesproken over de toekomstige krachtlijnen van het pensioenstelsel van de leerkrachten. De spreker pleit voor de instandhouding van een pensioendifferentiëring voor dat beroep, dat enigszins als zwaar mag worden gekenmerkt (en dat nog zwaarder zal worden, gelet op de afschaffing van de loopbaaneinderegelingen die hierboven werd aangekaart). Bovendien is het een beroep waarvoor maatregelen tot versterking van de tweede pensioenpijler niet ernstig in overweging kunnen worden genomen. Hetzelfde geldt voor de zorgsectoren en, in het algemeen, voor de sector van de hulpverlening aan personen.

Mevrouw Catherine Fonck (cdH) geeft aan dat zij akkoord kan gaan met een aantal vaststellingen van de minister, onder meer wat de hogere levensverwachting betreft, de noodzaak om de arbeidsparticipatie van de 55-64-jarigen te verhogen enzovoort.

De spreekster is echter verbaasd over de belangrijkste pensioenmaatregel van de regering, namelijk de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar. In de Europese landen waar onlangs de wettelijke pensioenleeftijd werd opgetrokken, ligt de werkelijke uitstapleeftijd veel hoger dan in België. Die maatregel heeft misschien zin in andere landen, maar bij ons moet voorrang worden gegeven aan het optrekken van de werkelijke pensioenleeftijd. Het is trouwens gevaarlijk om enkel een verband te leggen tussen de wettelijke pensioenleeftijd en de levensverwachting bij de geboorte; een ander pertinent criterium waarmee rekening moet worden gehouden, is de levensverwachting in goede gezondheid: volgens de gegevens van Eurostat bedraagt dat cijfer voor vrouwen bijvoorbeeld in Zweden 70,7 jaar, tegenover 65,4 jaar in België. Dat wijst erop dat de regering een aantal van haar voorstellen baseert op verkeerde feiten.

des futurs pensionnés, et l'intervenant se demande si les moyens du fonds vont au moins servir au secteur des pensions, par exemple pour améliorer les pensions les plus basses.

Un point crucial que l'exposé du ministre n'a pas abordé est celui des pensions des femmes. Or, sur ce plan, il existe un réel problème: le niveau des pensions versées aux femmes est extrêmement faible, en raison des carrières incomplètes que celles-ci connaissent et de l'écart salarial qui persiste par rapport aux hommes. Le gouvernement fait non seulement l'impasse sur cette réalité, mais il a pris en outre un certain nombre de mesures qui vont avoir un impact très négatif sur le niveau de pension des femmes, notamment en décidant de la suppression de certaines assimilations.

Enfin, le ministre a rencontré les représentants des enseignants des trois Communautés, concernant les contours futurs du régime de pension des enseignants. L'intervenant plaide en faveur du maintien d'une différenciation en termes de pension pour cette profession, qui se caractérise par une certaine pénibilité (qui va aller croissant, vu la suppression dénoncée plus haut des aménagements de fin de carrière) et pour laquelle des mesures de renforcement du 2e pilier de pension ne sont pas sérieusement envisageables. Il en va de même dans le secteur des soins infirmiers et, de manière générale, dans le secteur de l'aide aux personnes.

Mme Catherine Fonck (cdH) indique pouvoir partager certains des constats faits par le ministre, notamment en ce qui concerne l'augmentation de l'espérance de vie, la nécessité de renforcer le taux d'emploi des 55-64 ans, etc.

Elle s'étonne toutefois de la mesure phare du gouvernement en ce qui concerne les pensions, à savoir l'augmentation de l'âge légal à 67 ans. Dans les pays européens qui ont relevé récemment l'âge légal de la pension, l'âge de départ effectif à la retraite est nettement plus élevé qu'en Belgique. Cette mesure a donc peut-être un sens ailleurs, mais la priorité chez nous devrait porter sur le relèvement de l'âge effectif. Par ailleurs, il est dangereux d'établir un lien uniquement entre l'âge légal et le pronostic de vie à la naissance; un autre critère pertinent à prendre en compte est celui du pronostic de vie en bonne santé: or, selon les données d'Eurostat, ce chiffre s'élève pour les femmes, en Suède par exemple, à 70,7 ans, contre seulement 65,4 ans en Belgique. Ceci indique que le gouvernement fonde certaines de ses propositions sur de fausses évidences.

Algemeen stelt de spreekster vast dat de regering bepaalde beleidskeuzes heeft gemaakt om haar pensioenhervorming gestalte te geven: ten eerste koos ze voor een verschuiving naar een meer op Amerikaanse leest geschoeid model, waarbij de Staat steeds meer de handen afhoudt van het pensioenbeheer en eenieder de verantwoordelijkheid laat om zijn pensioenrechten aan te vullen, in plaats van te zorgen voor een algemeen hoog pensioenniveau.

Dat verloopt via een versterking van de tweede pensioenpijl, wat uiteraard zal bijdragen tot grotere pensioenongelijkheden: zodra iedereen verzocht wordt om zijn pensioenrechten individueel aan te vullen, zullen hoofdzakelijk zij die meer middelen hebben om te sparen, daarop kunnen ingaan. De anderen zullen langer moeten werken om een aanvaardbaar pensioen te genieten, aangezien het wettelijk pensioen niet meer geacht wordt dat redelijk niveau te waarborgen.

Het is nodeloos aan te herinneren dat men met de tweede pensioenpijl de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen (die er vooral meer zijn in de non-profit sector, die geen toegang tot de tweede pijl heeft) niet kan corrigeren, noch tussen sectoren, noch tussen inkomensniveaus (in de groep van de inkomens boven 1 200 euro, geniet 60 tot 80 % van de werknemers — naar gelang van de sector — een pensioenplan in de tweede pijl; voor de inkomens onder 1 200 euro, dalen die cijfers tot 10 en 35 %).

Een andere vreemde keuze van de regering is dat er geen verband is tussen het werkgelegenheidsbeleid en het pensioenstelsel. Dat debat is nochtans helemaal niet ideologisch: alle experts zijn het erover eens dat die koppeling essentieel is.

De regering doet precies het tegenovergestelde van wat de experts aanraden: ze schaft de pensioenbonus af, beknipt op de loopbaaneinderegelingen en verwaarloost alle financiële of kwalitatieve stimuli waarmee men het einde van de loopbaan daadwerkelijk zou kunnen verlengen. Om de werknemers echter langer aan het werk te houden, moet men de ondernemingen er echter toe aanzetten de arbeidsomstandigheden te verbeteren, en niet alleen vanuit een strikt financieel oogpunt: men moet bijvoorbeeld mentoring ontwikkelen, de beroepsmobiliteit stimuleren, de aanpasbaarheid van de functies in de bedrijven verbeteren enzovoort. De regering had op dat gebied initiatieven moeten nemen.

De eerste pensioenpijl wordt nog altijd geacht een fatsoenlijke levensstandaard te garanderen. In dat opzicht wenst de spreekster te weten of er voor de laagste en de minimumpensioenen maatregelen zullen gelden

De manière générale, l'intervenante constate que le gouvernement a posé certains choix politiques pour bâtir sa réforme des pensions: tout d'abord, il a choisi de glisser vers une forme d'"américanisation" du modèle de pension, où l'État tend à se désinvestir de la gestion des pensions en laissant à chacun la responsabilité de compléter son niveau de pension au lieu de veiller à garantir un haut niveau de pension global.

Ceci passe par un renforcement du 2e pilier de pension, ce qui va évidemment contribuer à accentuer les inégalités face à la pension: dès lors que chacun sera invité à compléter ses droits à titre individuel, ce sont principalement ceux qui ont davantage les moyens d'épargner qui pourront le faire. Les autres devront travailler plus longtemps pour obtenir un montant de pension décent, la pension légale n'étant plus censée assurer ce niveau décent.

Il est inutile de rappeler que le 2e pilier de pension ne permet pas de corriger les inégalités entre hommes et femmes (celles-ci sont davantage présentes, notamment, dans le secteur non-marchand qui n'a pas accès au 2e pilier), ni entre secteurs, ni entre niveaux de revenus (dans la tranche des revenus supérieurs à 1 200 euros, 60 à 80 % des salariés — selon les secteurs — bénéficient d'un plan de pension du 2e pilier; pour les revenus inférieurs à 1 200 euros, ces chiffres tombent à 10 et 35 %).

Un autre choix étrange posé par le gouvernement est celui de l'absence de lien entre la politique de l'emploi et le système des pensions. Ce débat n'a pourtant rien d'idéologique: tous les experts s'accordent à dire que ce lien est essentiel.

Le gouvernement fait exactement le contraire de ce que préconisent les experts: il supprime le bonus pension, il rogne sur les dispositifs de fin de carrière, il néglige tous les incitants financiers ou qualitatifs qui permettraient d'allonger effectivement les fins de carrière. Or, pour que les travailleurs restent au travail plus longtemps, il faut inciter les entreprises à améliorer les conditions de travail, et pas seulement sous un angle strictement financier: il faut par exemple développer le tutorat, favoriser la mobilité professionnelle, améliorer l'adaptabilité des fonctions au sein des entreprises, etc. C'est sur ce terrain que le gouvernement aurait dû prendre des initiatives.

Le 1er pilier de pension est toujours censé garantir un niveau de vie décent; à cet égard, l'intervenante souhaiterait savoir si les pensions minimales et les plus basses bénéficieront des mesures de compensation du

ter compensatie van de indexsprong. In welke mate, volgens welke nadere regels en tot welk pensioenniveau?

Op dit punt verschillen het regeerakkoord en de beleidsverklaring aanzienlijk met betrekking tot één belangrijk aspect: is het optrekken van de minimumpensioenen met 10 % boven de Europese armoedegrens een recht dat zal worden bekrachtigd of alleen een doel dat de regering zal proberen te halen? Zal die verhoging worden uitgevoerd door middel van een directe toewijzing uit de welvaartsenveloppe of via een vorm van belasting die nog moet worden bepaald? Hoe zal men in dat laatste geval tewerk gaan, in de wetenschap dat mensen die geen minimumpensioen ontvangen, over het algemeen geen belasting betalen?

Het regeerakkoord en de beleidsverklaring geven niet aan wat er met tal van andere gelijkgestelde periodes zal gebeuren, tenzij met betrekking tot het tijdskrediet voor de zorg voor een kind tot acht jaar, palliatieve zorg of de zorg voor een familielid. Maar wat wordt er van het tijdskrediet inzake opleiding, het loopbaaneinde, de bijzondere systemen zoals het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT), de specifieke regelingen in de bouwsector, de regelingen inzake nachtarbeid en ploegenarbeid, de ondernemingen in moeilijkheden of in herstructurering, en de inkomensgarantie-uitkering (bij onvrijwillige deeltijd)?

Een ander mogelijk verwijt in verband met de door de regering getroffen maatregelen is het gebrek aan effenende en overgangsmaatregelen in met name de maatregelen inzake loopbaaneindeplanning. Als men dergelijke drastische maatregelen neemt, is het minste dat men kan doen te voorzien in overgangsmaatregelen voor degenen die op het punt staan recht te hebben op de vorige regeling, of die daartoe gerechtigd zijn maar er tijdelijk voor gekozen hebben te blijven werken.

In dat laatste geval worden die werknemers bestraft en men versterkt bovendien — door de aankondiging van beperkende maatregelen met een nakende inwerkingtreding — het effect dat wie nog aanspraak kan maken op de oude regeling maar niet noodzakelijk van plan was dat te doen, zich zal haasten om er alsnog onmiddellijk recht op te kunnen hebben.

Verzuimen volwaardige overgangsmaatregelen te nemen, tast de geloofwaardigheid van het systeem aan en doet de verwachte effecten van de nieuwe maatregelen teniet, omdat uiteindelijk meer mensen voortijdig de arbeidsmarkt zullen verlaten.

Het voorstel van de minister om een puntensysteem in te voeren is interessant. Een dergelijk systeem zou

saut d'index. Dans quelle mesure, selon quelles modalités et jusqu'à quel niveau de pension?

Sur ce point, l'accord de gouvernement et la note d'orientation politique diffèrent sensiblement sur un aspect important: l'objectif de relèvement des pensions minimales 10 % au dessus du seuil de pauvreté européen est-il un droit qui sera consacré ou seulement un objectif que le gouvernement va tenter d'atteindre? Ce relèvement se fera-t-il par une allocation directe de l'enveloppe bien-être ou via une forme de fiscalisation qui reste à définir. Comment dans ce dernier cas procédera-t-on, sachant que les personnes qui touchent une pension minimale ne paient généralement pas d'impôts?

L'accord de gouvernement et la note de politique générale ne précisent pas le sort qui sera réservé à de nombreuses périodes assimilées, à part en ce qui concerne les crédits-temps pour s'occuper d'un enfant de moins de 8 ans, pour soins palliatifs ou pour soins d'un membre de la famille. Mais qu'en sera-t-il pour les crédits-temps pour formation, de fin de carrière, des régimes particuliers comme la RCC, des régimes propres au secteur de la construction, des régimes du travail de nuit et du travail en équipe, des entreprises en difficulté ou en restructuration, de l'allocation de garantie de revenus (pour temps partiel involontaire)?

Un autre reproche qu'on peut adresser aux mesures arrêtées par ce gouvernement est celui de l'absence de "lissage" et de mesures transitoires, qu'on observe notamment dans les mesures d'aménagement en fin de carrière. Quand on prend des mesures aussi drastiques que celles qui sont envisagées, la moindre des choses est de prévoir des mesures transitoires en faveur de ceux qui sont sur le point de bénéficier du régime antérieur ou qui, étant en droit de le faire, on fait temporairement le choix de continuer à travailler.

Dans ce dernier cas, ces travailleurs sont pénalisés et on renforce en outre — par l'annonce de mesures restrictives dont l'entrée en vigueur est prévue à date proche — l'effet qui veut que ceux qui peuvent encore bénéficier de l'ancien régime mais qui n'envisageaient pas nécessairement de le faire, vont s'empressement de demander à pouvoir en bénéficier immédiatement.

Ne pas prévoir de mesures transitoires dignes de ce nom nuit à la crédibilité du système et ruine les effets attendus des nouvelles mesures puisque, au final, davantage de monde aura quitté prématurément le monde du travail.

La proposition du ministre concernant le système des pensions à points est intéressante. Un tel régime

de beroepsmobiliteit sterk moeten stimuleren en de pensioenvooruitzichten begrijpelijker moeten maken voor iedereen. De experts van de Studiecommissie voor de vergrijzing hebben echter benadrukt dat de pensioenen rechtstreeks gekoppeld moeten worden aan de welvaart, want anders kan niet worden gewaarborgd dat, wanneer iemand met pensioen gaat, een bepaald aantal punten een bepaald inkomensniveau garandeert.

Op het vlak van informatie over pensioenen is de voorbije jaren te weinig voortgang gemaakt. Het zou nog duren tot het einde van de regeerperiode voor men over een duidelijk informaticasysteem beschikt, hoewel daar al bijna 15 jaar sprake van is. De spreekster vindt dat te lang. De informatie die op verzoek wordt verstrekt moet worden aangevuld met proactieve informatie aan de toekomstige gepensioneerden, aangaande de rechten die ze hebben opgebouwd en het pensioenbedrag dat ze mogen verwachten wanneer ze met pensioen gaan.

Het sociaal overleg krijgt maar weinig ruimte: de eerste minister herhaalt uitentreuren dat hij de sociale partners de hand toesteeft, maar de tegenstrijdige verklaringen van sommige regeringsleden werken daarbij als stoorzenders. Bovendien lijkt het erop dat de overlegmarge zich hooguit beperkt tot de vele uitvoeringsmaatregelen die op vrij korte termijn moeten worden genomen.

Wat ten slotte de begroting betreft, zou mevrouw Fonck graag weten wat de doelstellingen zijn voor de komende vijf jaar. Ze wenst ook de middellangetermijndoelstelling van de regering te kennen wat de vervangingsratio van de pensioenen betreft, aangezien die in België tot de laagste in Europa behoort.

Volgens de heer Raoul Hedebouw (PTB-GO!) heeft de bevolking de inhoud van het beleid zeer goed begrepen: zij heeft tijdens betogingen en massaal opgevolgde stakingen uiting gegeven aan haar verontwaardiging over het in het vooruitzicht gestelde, asociale beleid.

De spreker stelt dat de verontrustende cijfers van de studiedienst van de Partij van de Arbeid over de sociale achteruitgang, die gebaseerd zijn op wetenschappelijke gegevens van de universiteiten, worden ontkend, maar niet met feiten weerlegd.

De minister blijft doelbewust vaag over de impact van zijn beleid om te verhullen dat het tot een pensioensysteem met twee snelheden leidt. Wanneer de feitelijke pensioenleeftijd voor zeer weinig mensen op 67 jaar zou komen te liggen, zoals de minister heeft verklaard, waarom is de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd dan nodig? Veel mensen zullen wel

devrait grandement favoriser la mobilité professionnelle et améliorer la lisibilité des perspectives de pension de chacun. Toutefois, et les experts du comité d'étude du vieillissement ont insisté sur ce point, il faudra assurer un lien direct avec la liaison des pensions au bien-être, à défaut de quoi on ne pourra pas garantir qu'un nombre donné de points permettra, à l'âge de la pension, d'assurer un certain niveau de revenu.

L'information en matière de pensions a connu de trop timides avancées ces dernières années. On parle encore d'attendre la fin de la législature pour pouvoir disposer d'un système informatique clair, dont il est pourtant question depuis près de 15 ans. C'est trop long, aux yeux de l'intervenante. Il conviendra de compléter l'information sur demande par une information proactive aux futurs pensionnés concernant les droits qu'ils se sont constitués ainsi que le montant de pension auquel ils peuvent s'attendre au moment de prendre leur pension.

Une place limitée a été laissée à la concertation sociale: le premier ministre va répétant qu'il tend la main aux partenaires sociaux, mais ce message est embrouillé par les déclarations antagonistes de certains membres du gouvernement. Par ailleurs, il semble que l'espace de concertation se limite, dans le meilleur des cas, aux nombreuses mesures d'exécution à prendre dans un laps de temps assez réduit.

Enfin, sous l'angle budgétaire, l'intervenante souhaiterait connaître les objectifs pour les 5 années à venir. De même, elle souhaiterait connaître l'objectif à moyen terme du gouvernement en ce qui concerne le taux de remplacement des pensions en Belgique, qui est un des plus bas d'Europe.

Selon M. Raoul Hedebouw (PTB-GO!), la population a très bien compris le contenu de la politique: lors de manifestations et de grèves massivement suivies, elle a exprimé son indignation quant à la politique asociale annoncée.

L'intervenant constate que les chiffres inquiétants du service d'études du Parti du Travail sur la régression sociale, qui sont basés sur des données scientifiques provenant d'universités, sont démentis, mais ne sont pas réfutés par des faits.

Le ministre reste délibérément vague sur l'impact de sa politique pour masquer le fait qu'elle mènera à un régime de pensions à deux vitesses. Si très peu de personnes prendront effectivement leur pension à 67 ans, comme l'a affirmé le ministre, pourquoi est-il alors nécessaire de relever l'âge légal de la pension? Un grand nombre de personnes devront bel et bien continuer

degelijk tot 67 jaar aan de slag moeten blijven: drie op vier vrouwen en één man op vier komen op de leeftijd van 65 jaar niet aan een loopbaan van 42 jaar (in de toekomst de minimumvoorwaarde om met vervroegd pensioen te kunnen gaan), zodat ze verplicht aan de slag zullen moeten blijven na hun 65ste verjaardag. Ook die cijfers heeft de regering niet kunnen weerleggen.

Dat de loopbanen zouden moeten worden verlengd wegens de gestegen levensverwachting, is een louter ideologische stellingname. De geschiedenis toont een andere logica aan: doordat onze samenlevingen op een bepaald moment hebben beslist om de loopbanen in te korten, zijn de levensverwachting en -kwaliteit van de bevolking gestegen. Bovendien is niet iedereen gelijk voor de dood: de arbeidende klasse heeft een levensverwachting die zes tot zeven jaar lager ligt dan de groepen in de samenleving met een diploma van hoger onderwijs. Naast levensverwachting op zich is er ook een verschil, dat zelfs nog groter is, voor wat de jaren in goede gezondheid betreft: voor dat criterium bedraagt het verschil tussen de klassen maar liefst 18 tot 25 jaar. In het beleid van de meeste Europese landen wordt op generlei wijze rekening gehouden met die reële sociale kloof, die onder meer in Duitsland nog werd uitgediept: door het asociale beleid in dat land is de levensverwachting van de meest kwetsbare groepen er in tien jaar tijd gedaald van 77,5 naar 75,5 jaar.

In het hele debat over activering wordt geen rekening gehouden met het grote probleem van werkloosheid, dat ervoor zorgt dat velen die willen en kunnen werken, niet de kans krijgen om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Het houdt geen steek oudere werknemers ertoe te verplichten langer te blijven werken terwijl hun kinderen geen job vinden.

De verwachte stijging van de pensioenuitgaven (evolutie van 10 naar 15 % van het BBP tegen 2060) vormt geen probleem; in Oostenrijk en Frankrijk liggen de pensioenuitgaven nu reeds op dat niveau. De regering probeert de indruk te wekken dat die uitgaven onbetaalbaar worden omdat zij andere beleidsprioriteiten wil realiseren.

In de beleidsverklaring wordt telkens opnieuw verwezen naar het belang van sociaal overleg, maar in de praktijk wordt daar geen ruimte voor gecreëerd: de belangrijkste beslissingen werden immers al zonder enige vorm van overleg door de regering genomen. Om de sociale dialoog opnieuw op gang te trekken, moet er vanuit de regering bereidheid zijn om het debat te heropenen over ten minste twee onderdelen van de pensioenhervorming: de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar en de beperking van het stelsel van werkloosheid met toeslag.

à travailler jusqu'à 67 ans: trois femmes sur quatre et un homme sur quatre n'arrivent pas à 42 ans de carrière à l'âge de 65 ans (ce qui sera à l'avenir la condition minimale pour pouvoir bénéficier de la pension anticipée), de sorte que ces personnes seront obligées de continuer à travailler après leur 65e anniversaire. Ces chiffres-là non plus, le gouvernement n'a pas pu les réfuter.

Dire qu'il faudrait allonger les carrières à cause de l'augmentation de l'espérance de vie procède d'une prise de position purement idéologique. L'histoire met en évidence une autre logique: c'est parce que nos sociétés ont décidé à un moment donné de raccourcir les carrières que l'espérance de vie et la qualité de vie de la population ont augmenté. De plus, tout le monde n'est pas égal face à la mort: l'espérance de vie de la classe ouvrière est de six à sept ans inférieure à celle des groupes de la société titulaires d'un diplôme de l'enseignement supérieur. Outre l'espérance de vie en soi, une différence même encore plus importante concerne les années de vie en bonne santé: pour ce critère, on observe une différence de quelque 18 à 25 ans entre les classes sociales. La politique menée dans la plupart des pays européens ne tient aucun compte de ce réel fossé social, qui s'est encore creusé notamment en Allemagne: la politique asociale qui est menée dans ce pays y a fait chuter l'espérance de vie de la plupart des groupes vulnérables de 77,5 ans à 75,5 ans.

Tout le débat relatif à l'activation ne tient aucun compte du grand problème du chômage, qui prive de nombreuses personnes désireuses et capables de travailler de l'opportunité d'avoir effectivement un emploi. Il est insensé d'obliger les travailleurs âgés à rester plus longtemps au travail alors que leurs enfants ne trouvent pas d'emploi.

L'augmentation escomptée des dépenses de pensions (qui passeront de 10 à 15 % du PIB d'ici 2060) n'est pas un problème; en Autriche et en France, les dépenses de pensions se situent d'ores et déjà à ce niveau. Le gouvernement tente de donner l'impression que ces dépenses sont impayables, parce qu'il veut mettre en œuvre d'autres priorités politiques.

La déclaration gouvernementale fait constamment référence à l'importance de la concertation sociale, mais en pratique aucune marge n'est créée à cet effet: les décisions les plus importantes ont en effet déjà été prises par le gouvernement sans aucune forme de concertation. Pour relancer le dialogue social, il faut que le gouvernement soit disposé à rouvrir le débat sur deux éléments au moins de la réforme des pensions: le relèvement de l'âge légal de la pension à 67 ans et la limitation du régime de chômage avec complément.

Doordat de invoering van een puntensysteem in de wettelijke pensioenpijler blijkens de beleidsverklaring budgetneutraal zal zijn, zullen de werknemers niet meer vooraf weten welke pensioenrechten zij door hun arbeid verwerven: de budgettaire impact hangt immers af van de economische toestand, waardoor in een periode van crisis de opbouw van pensioenrechten zal worden ingekort.

De spreker kant zich daartegen en pleit voor de invoering van een vermogensbelasting, die ervoor kan zorgen dat de financiering van de pensioenen in de toekomst verzekerd blijft.

Door de combinatie van de aangekondigde afschaffing van de pensioenbonus en de verhoging van de loopbaanvoorwaarde voor vervroegd pensioen, zullen mensen tot 65 jaar en langer moeten werken, maar met verlies van de pensioenbonus van 83,2 euro.

Nadat de vorige regering de pensioenen in de overheidssector al heeft teruggeschroefd, gaat de nieuwe regering daar nog verder in. In de ambtenarenpensioenen zullen vier nadelige hervormingen worden doorgevoerd: afschaffing van de diplomabonificatie als onderdeel van de loopbaan, verlenging van de loopbanen, niet-gelijkstelling van de contractuele tewerkstelling in geval van een latere benoeming in statutair verband en berekening op basis van alle loopbaanjaren. Sommige ambtenaren zullen tot 298 euro pensioenuitkering verliezen, een cijfer dat de regering nog niet heeft kunnen weerleggen.

In België moeten meer beroepen dan in het buitenland als zwaar worden beschouwd omdat ons land de tweede hoogste productiviteit ter wereld heeft. Uit een ruim staal afgenomen in artspraktijken blijkt dat 75 % van de patiënten tussen 55 en 65 jaar lijdt aan een chronische ziekte die met werkdruk te maken kan hebben. Zal het aantal zware beroepen dan ook worden uitgebreid?

Omdat de productiviteit in 25 jaar tijd verdrievoudigd of zelfs verviervoudigd is en omdat werknemers steeds langer werken, moet het mogelijk zijn om een gedeelte van de productiviteitswinst naar onze pensioenstelsels te laten vloeien. Is de minister daartoe bereid?

Mevrouw Sybille de Coster-Bauchau (MR) is ermeê ingenomen dat de plannen van de minister op het vlak van pensioenen rond het drieluik arbeid-vrijheid-verantwoordelijkheid zijn opgebouwd.

Er zij aan herinnerd dat de levensverwachting bij de geboorte thans 81 jaar bedraagt, en dat prognoses uitwijzen dat ze tegen 2060 met vijf jaar zal toenemen. Daarom moet zonder talmen een toekomstvisie worden

Dès lors qu'il ressort de l'exposé d'orientation politique que l'instauration d'un système à points dans le pilier des pensions légales sera neutre en termes budgétaires, les travailleurs ne connaîtront plus préalablement les droits de pension qu'ils acquièrent par leur travail; l'impact budgétaire dépend en effet de la situation économique, si bien qu'en période de crise, la constitution de droits de pension sera réduite.

L'intervenant s'oppose à cette situation et plaide en faveur de l'instauration d'un impôt sur la fortune, qui permettra de préserver à l'avenir le financement des pensions.

Par suite de la combinaison de la suppression annoncée du bonus de pension et de l'augmentation des conditions de carrière en vue de la retraite anticipée, les travailleurs devront travailler jusqu'à 65 ans et au-delà, tout en perdant le bonus de pension de 83,20 euros.

Alors que le gouvernement précédent a déjà réduit les pensions dans le secteur public, le nouveau gouvernement va encore plus loin. Quatre réformes préjudiciables seront appliquées aux pensions des fonctionnaires: la suppression de la bonification pour diplôme en tant que partie de la carrière, l'allongement des carrières, la non-assimilation de l'emploi contractuel en cas de nomination statutaire ultérieure et le calcul basé sur l'ensemble des années de carrière. Certains fonctionnaires perdront jusqu'à 298 euros de pension, chiffre que le gouvernement n'a pas encore pu réfuter.

Les métiers qualifiés de lourds doivent être plus nombreux en Belgique qu'à l'étranger, car notre pays enregistre le deuxième taux de productivité le plus haut au monde. Il ressort d'un vaste échantillon provenant de cabinets médicaux que 75 % des patients âgés de 55 à 65 ans souffrent d'une maladie chronique pouvant être liée à la pression du travail. Le nombre de métiers lourds sera-t-il dès lors augmenté?

Étant donné que la productivité a été multipliée par trois voire par quatre en vingt-cinq ans, il devrait être possible de transférer une partie de ce gain de productivité vers nos régimes de pension. Le ministre est-il disposé à entreprendre une telle démarche?

Mme Sybille de Coster-Bauchau (MR) se félicite que les projets du ministre dans le domaine des pensions reposent sur le triptyque travail-liberté-responsabilité.

Il faut rappeler que l'espérance de vie à la naissance est aujourd'hui de 81 ans, et que des projections indiquent qu'elle sera portée à 5 années de plus d'ici 2060. Il faut donc développer dès maintenant une vision

uitgewerkt om de betaalbaarheid van de pensioenen voor onze kinderen en kleinkinderen te waarborgen.

Een aantal technische aspecten vraagt enige toelichting:

— de harmonisering — wat de gelijkstelling voor de pensioenrechten betreft — van bepaalde niet-gewerkte periodes in de verschillende pensioenstelsels zou worden toegepast door rekening te houden met het vrijwillige karakter en de maatschappelijke meerwaarde van de loopbaanonderbreking. Momenteel zouden slechts de drie al aangehaalde situaties in aanmerking komen (tijdscrediet om te zorgen voor een kind jonger dan acht jaar, om palliatieve zorg te verlenen of om voor een ziek familielid te zorgen). Is dat niet wat te beperkend? Moet bijvoorbeeld tijdscrediet om zich te wijden aan ontwikkelingssamenwerking daar niet aan worden toegevoegd?

— de aanpassing van ons pensioensysteem aan de nieuwe gezinsstructuren lijkt een vanzelfsprekendheid; dat houdt onder meer in dat wettelijk samenwonenden worden gelijkgesteld met gehuwden, of dat de meewerkende partner (gehuwd of samenwonend) een volwaardig statuut krijgt. Wat is het tijdschema voor die harmonisering, mocht dat al vaststaan?

— het Grondwettelijk Hof heeft een vernietigingsarrest gewezen dat voor gevolg heeft dat de pensioenleeftijd van de leden van de voormalige Rijkswacht opgetrokken wordt; de minister heeft aangegeven dat in een overgangsregeling moet worden voorzien om het daardoor ontstane probleem op te lossen. Wat is het tijdpad voor de in uitzicht gestelde maatregel?

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) stelt dat de maatregelen in de beleidsverklaring de voortzetting zijn van een beleid dat reeds door de vorige regering was aangevat. De jaarlijkse stijging van de pensioen-uitgaven met 1,5 miljard euro vormt een uitdaging die moet worden aangepakt omdat zo budgettaire ruimte voor andere beleidsdomeinen kan ontstaan. Het streven naar langere loopbanen is dus legitiem, maar de regering maakt daarbij de denkfout dat mensen door de verhoging van de pensioenleeftijd alleen automatisch langer aan de slag zullen blijven. Om die doelstelling te bereiken, is ook flankerend beleid nodig dat langer werken in de praktijk mogelijk maakt. Waarom werden de bevoegdheden voor Werk en Pensioenen, die nauwe samenhang vertonen, niet aan één enkele minister toevertrouwd, die daardoor de coherentie van het beleid beter had kunnen bewaken? Blijkens de beleidsverklaring is de optrekking van de pensioenleeftijd tot 67 jaar op termijn zelfs nog niet voldoende: na 2030 zou een mechanisme van automatische aanpassing worden

d'avenir pour garantir le paiement des pensions de nos enfants et petits-enfants.

Certaines questions techniques mériteraient des éclaircissements :

— l'harmonisation — du point de vue de l'assimilation pour les droits à la pension — de certaines périodes non-prestées dans les différents régimes de pension serait réalisée en fonction du caractère volontaire et de l'utilité sociale de l'interruption de carrière. À l'heure actuelle, cela se limiterait aux trois cas de figure déjà évoqués (les crédits-temps pour s'occuper d'un enfant de moins de 8 ans, pour soins palliatifs ou pour soins d'un membre de la famille). N'est-ce pas un peu trop restrictif ? Ne faudrait-il pas ajouter à cette liste, notamment, les crédits-temps pris pour se consacrer à la coopération au développement?

— l'adaptation de notre système de pension aux nouvelles structures familiales semble aller de soi ; cela implique notamment d'assimiler les cohabitants légaux aux personnes mariées, ou de doter le conjoint (et le cohabitant)aidant d'un véritable statut. S'il est déjà connu, quel est le calendrier de l'harmonisation?

— la Cour constitutionnelle a rendu un arrêt d'annulation qui a pour effet de relever l'âge de la pension des membres de l'ex-gendarmerie; le ministre a indiqué qu'un régime transitoire devait être adopté pour régler le problème créé par cette situation. Quel est le calendrier de la mesure envisagée?

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) indique que les mesures annoncées dans l'exposé d'orientation politique s'inscrivent dans la droite ligne de la politique initiée par le gouvernement précédent. L'augmentation annuelle des dépenses de pensions d'un montant de 1,5 milliard d'euros est un défi qu'il faut relever dès lors que sa résolution permettrait de dégager des marges budgétaires en faveur d'autres domaines politiques. Il est donc légitime de chercher à allonger les carrières, mais le gouvernement commet à cet égard l'erreur de penser que les gens travailleront automatiquement plus longtemps à la suite du seul relèvement de l'âge de la pension légale. Pour atteindre cet objectif, il faut également une politique d'accompagnement qui permette dans la pratique de travailler plus longtemps. Pourquoi les portefeuilles du Travail et des Pensions, qui sont étroitement liés, n'ont-ils pas été confiés à un seul ministre, qui aurait ainsi pu mieux veiller à la cohérence des politiques conduites? Selon l'exposé d'orientation politique, le relèvement de l'âge de la pension à 67 ans

overwogen om de pensioenleeftijd te laten evolueren in functie van de levensverwachting.

De urgentie van de pensioenproblematiek betreft niet enkel de financiële houdbaarheid (betaalbaarheid door een beheersing van de uitgaven), maar evenzeer de sociale houdbaarheid: de pensioenuitkeringen moeten voldoende hoog zijn om een hoge levensstandaard te waarborgen. In de inleiding van de beleidsverklaring worden tal van cijfers genoemd, maar het toenemende armoederisico bij onze gepensioneerden blijft ten onrechte onvermeld. Wat is de doelstelling voor de vervangingsratio (de verhouding tussen het laatste loon en de pensioenuitkering)? Streeft de minister naar een ratio van 75 %, het percentage dat de Studiecommissie voor de vergrijzing vooropstelt? De verhoging van de Inkomensgarantie voor Ouderen is een positieve maatregel, maar gaat niet ver genoeg.

De minister citeert uitgebreid uit het verslag van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, maar doet dat op een selectieve manier. De spreker geeft enkele voorbeelden:

— de commissie pleit niet noodzakelijk voor de optrekking van de pensioenleeftijd tot 67 jaar: zij formuleert ook alternatieven die tot hetzelfde budgettaire resultaat leiden;

— de *tax shift* wordt aanbevolen als een bron van alternatieve financiering voor onze pensioenstelsels, terwijl in de beleidsverklaring daarover het stilzwijgen wordt bewaard;

— de commissie pleit voor een sterkere band tussen arbeidsprestaties en pensioenuitkeringen, maar voegt eraan toe dat dit uitgangspunt niet strijdig is met bepaalde gelijkstellingen.

Een verlaging van de pensioenuitkeringen zal het onvermijdelijke gevolg zijn van maatregelen als de afschaffing van de pensioenbonus, de harmonisering van de drie pensioenstelsels (met lagere ambtenarenpensioenen als gevolg) en de beperking van de gelijkgestelde periodes. Niet-gemotiveerd tijdskrediet zal voortaan niet meer voor de pensioenberekening meetellen, maar is dat ook het geval voor werkloosheidsuitkeringen?

De volledige aanwending van de welvaartsenveloppe is positief, maar de fiscalisering roept vragen op. Zal de verhoging van de uitkeringen daardoor pas één of twee jaar later worden toegekend? Komt de maatregel ook ten goede van pensioenen die nauwelijks worden belast?

n'est même pas encore suffisant à terme: après 2030, on envisagerait un mécanisme d'adaptation automatique permettant de faire évoluer l'âge de la pension en fonction de l'espérance de vie.

L'urgence de la problématique des pensions concerne non seulement sa viabilité financière (payabilité grâce à une maîtrise des dépenses), mais aussi sa viabilité sociale: les prestations de retraite doivent être suffisamment élevées pour garantir un niveau de vie élevé. L'introduction de l'exposé d'orientation politique énumère un grand nombre de données chiffrées, mais elle passe à tort sous silence le risque de pauvreté accru que nos pensionnés courent. Quel est l'objectif du ratio de remplacement (la relation entre le dernier salaire perçu et la prestation de retraite)? Le ministre tend-il vers un ratio de 75 %, le pourcentage que le Comité d'étude sur le vieillissement préconise? Le relèvement de la Garantie de revenus pour personnes âgées est une mesure positive, mais il n'est pas suffisant.

Le ministre cite de larges passages du rapport de la Commission de Réforme des pensions 2020-2040, mais le fait de manière sélective. L'intervenant donne quelques exemples:

— la commission ne plaide pas nécessairement en faveur du relèvement de l'âge de la pension à 67 ans: elle formule aussi des alternatives menant au même résultat budgétaire;

— le *tax shift* est recommandé en tant que source de financement alternatif pour nos régimes de pension, alors que l'exposé d'orientation politique garde le silence sur ce sujet;

— la commission plaide en faveur d'un renforcement du lien entre les prestations de travail et le montant de la pension, mais ajoute que ce principe de base ne s'oppose pas à certaines assimilations.

Des mesures comme la suppression du bonus de pension, l'harmonisation des trois régimes de pension (qui entraînera une baisse des pensions des fonctionnaires) et la limitation des périodes assimilées entraîneront inévitablement une diminution des montants des pensions. Le crédit-temps non motivé ne sera désormais plus pris en compte pour le calcul de la pension, mais est-ce également le cas des allocations de chômage?

L'utilisation intégrale de l'enveloppe bien-être est positive, mais la fiscalisation pose question. L'augmentation des pensions sera-t-elle dès lors reportée d'un an ou deux? La mesure bénéficierait-elle également aux pensions qui ne sont presque pas imposées?

De afschaffing van de pensioenbonus is een louter budgettaire maatregel: indien het instrument onvoldoende efficiënt wordt geacht, moet het niet worden afgeschaft, maar hervormd.

In de beleidsverklaring wordt een aanpassing van de lijst van zware beroepen in het vooruitzicht gesteld, maar de verantwoordelijkheid voor die hervorming wordt volledig bij de sociale partners gelegd. Eigenlijk zou de loopbaanvoorwaarde voor vervroegd pensioen pas mogen worden opgetrokken nadat een beslissing is genomen over de beroepsgroepen die niet aan de strengere toegangsvoorwaarden moeten voldoen. Omdat dit een heel moeilijk dossier is, waarover de sociale partners wellicht moeilijk overeenstemming zullen kunnen bereiken, moet de minister zelf ook kleur bekennen. Hebben leerkrachten, bandwerkers of verpleegkundigen volgens hem een zwaar beroep? In academisch onderzoek wordt gepleit voor de vervanging van een lijst met zware beroepen door de evaluatie van een aantal criteria, zoals de arbeidsinhoud en -voorwaarden. Als uitsluitend de sociale partners oordelen over de zwaarte van beroepen, zijn daar risico's aan verbonden:

— sterke sectoren kunnen meer dan gemiddeld wegen op de beslissingen;

— werkgevers die oude werknemers met hoge loonkosten willen doen afvloeien, kunnen het stelsel van de zware beroepen op oneigenlijke wijze gebruiken om aan uitgavenbeheersing te doen.

De spreker staat open voor het concept van deeltijds pensioen, maar benadrukt dat dit nieuwe stelsel niet in de plaats mag komen van de landingsbaan, die immers ook na de aangekondigde inperking genereuzer blijft dan de beoogde regeling voor deeltijds pensioen: de landingsbaan, die tot nu toe mogelijk was vanaf de leeftijd van 55 jaar, zal na implementatie van de beleidsverklaring kunnen vanaf 60 jaar, wat nog altijd vroeger is dan deeltijds pensioen, dat pas zal kunnen worden aangevat vanaf de minimumleeftijd voor vervroegd pensioen (63 jaar vanaf 2018).

Mevrouw Karin Temmerman (sp.a) vraagt of de welvaartvastheid van de laagste pensioenen zal worden gewaarborgd. De regering heeft dat aangekondigd, maar uit de ondertussen ingediende begrotingscijfers blijkt dat de daarvoor beschikbare middelen beperkter zijn dan het verlies aan koopkracht dat uit de geplande indexsprong voortvloeit.

Wat zullen de gevolgen zijn van de fiscalisering van de welvaartsenveloppe? De regering heeft daar nog geen duidelijkheid over kunnen geven.

La suppression du bonus de pension est une mesure purement budgétaire: si l'instrument n'est pas jugé assez efficace, il ne doit pas être supprimé, mais réformé.

L'exposé d'orientation politique annonce une adaptation de la liste des métiers lourds, mais la responsabilité de cette réforme est entièrement confiée aux partenaires sociaux. En fait, la condition de carrière pour la pension anticipée ne devrait être relevée qu'après qu'une décision aura été prise concernant le groupe de professions qui ne doivent pas être soumises au durcissement des conditions d'accès. Eu égard à la grande complexité de ce dossier, sur lequel les partenaires sociaux auront probablement du mal à s'entendre, le ministre lui-même doit aussi jouer carte sur table. Les enseignants, les pompiers ou les infirmiers exercent-ils, selon lui, un métier lourd? Les études universitaires préconisent de remplacer la liste des métiers lourds par une évaluation au regard d'une série de critères, comme le contenu de l'activité et les conditions de travail. Si ce sont exclusivement les partenaires sociaux qui se prononcent sur la pénibilité des métiers, certains écueils sont à craindre:

— des secteurs forts peuvent influencer de manière disproportionnée sur les décisions;

— les employeurs qui souhaitent se défaire des travailleurs âgés qui représentent un coût salarial élevé peuvent recourir abusivement au régime des métiers lourds pour maîtriser leurs dépenses.

L'intervenant se déclare ouvert au concept de la pension à temps partiel, mais il souligne que ce nouveau régime ne peut se substituer à celui de l'emploi de fin de carrière, qui, malgré les restrictions annoncées, reste en effet plus généreux que le régime ambitionné de pension à temps partiel: l'emploi de fin de carrière, qui était jusqu'à présent accessible à partir de 55 ans, le sera à partir de 60 ans une fois que l'exposé d'orientation politique aura été mis en œuvre, ce qui reste toujours plus tôt que la pension à temps partiel, qui ne pourra débuter qu'à l'âge minimum de la pension anticipée (63 ans à partir de 2018).

Mme Karin Temmerman (sp.a) demande si la liaison au bien-être des pensions les plus basses sera garantie. Le gouvernement s'y est engagé, mais l'intervenante constate à la lecture des chiffres budgétaires déposés dans l'intervalle que les moyens disponibles à cet effet sont moins importants que la perte de pouvoir d'achat qui découlera du saut d'index programmé.

Quels seront les effets de la fiscalisation de l'enveloppe bien-être? Le gouvernement n'a toujours pas fait la clarté à cet égard.

De heer Vincent Van Quickenborne (Open Vld), voorzitter, heeft een *déjà vu*-gevoel: hetzelfde type van debat werd reeds gevoerd in december 2011, bij het aantreden van de regering-Di Rupo. Het grootste verschil met nu is dat sommige partijen, die dan tot de meerderheid behoorden en nu een oppositierol hebben, verklaren dat ze de hervormingen willen stopzetten die ze drie jaar geleden mee hebben opgestart. Omdat de levensverwachting nog stijgt en de uitgaven in de pensioensector blijven toenemen, is het noodzakelijk om bijkomende stappen te zetten in de hervorming van onze pensioenstelsels.

De geleidelijke verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd naar 67 jaar is niet alleen logisch door de gestegen levensverwachting, maar ook door de optrekking van de minimumleeftijd voor vervroegd pensioen. Enkel wie laat op de arbeidsmarkt actief is geworden (vooral hoogopgeleiden, die met ondersteuning van de gemeenschap lang hebben kunnen studeren), zal effectief tot de nieuwe wettelijke pensioenleeftijd moeten blijven werken. De optrekking van die leeftijd komt niet als een verrassing en wordt wel degelijk ook aanbevolen door de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040.

De regering formuleert haar eigen beleid en volgt daarbij niet automatisch de aanbevelingen van die Commissie, soms ook in een andere richting dan door de oppositie wordt gesuggereerd. Zo wordt het voorstel van de Commissie om de duur van een volledige loopbaan, die nu op 45 jaar ligt, te laten evolueren met de stijging van de levensverwachting niet gevolgd. De spreker is persoonlijk overigens van oordeel dat ook de duurtijd van een volledige loopbaan op termijn zal moeten worden opgetrokken.

De afschaffing van de pensioenbonus vertoont een logische samenhang met de afschaffing van de pensioenmalus.

De nieuwe lijst met zware beroepen moet met de nodige omzichtigheid worden opgesteld om te vermijden dat de uitzondering de regel wordt en de impact van de hervormingen als gevolg daarvan wordt ondermijnd. Het Grondwettelijk Hof heeft de uitzondering voor politiepersoneel reeds strijdig met het gelijkheidsbeginsel bevonden. Is de minister voorstander van een herziening van het uitzonderingsstatuut voor treinbestuurders en -begeleiders, die nu reeds op de leeftijd van 55 jaar met vervroegd pensioen kunnen gaan?

M. Vincent Van Quickenborne (Open Vld), président, a un sentiment de *déjà vu*: le même type de débat a déjà été mené en décembre 2011, lors de l'entrée en fonction du gouvernement Di Rupo. Mais il y a une grande différence par rapport à la situation de 2011: certains partis qui siégeaient à l'époque au sein de la majorité et se retrouvent aujourd'hui dans l'opposition déclarent à présent qu'ils souhaitent mettre fin aux réformes qu'ils ont contribué à initier il y a trois ans. Étant donné que l'espérance de vie et, avec elle, les dépenses exposées dans le secteur des pensions continuent à augmenter, il est nécessaire de poursuivre la réforme de nos régimes de pension.

Le relèvement progressif de l'âge légal de la pension à 67 ans est une mesure logique, non seulement en raison de l'allongement de l'espérance de vie, mais aussi eu égard au relèvement de l'âge minimum de la pension anticipée. Seules les personnes qui ont entamé leurs activités professionnelles tardivement (il s'agit principalement de personnes hautement qualifiées qui ont pu faire de longues études grâce au soutien de la communauté) devront effectivement travailler jusqu'à ce qu'elles aient atteint le nouvel âge légal de la pension. Le relèvement de cet âge légal n'est pas une mesure inattendue. Il est du reste également recommandé par la Commission de réforme des pensions 2020-2040.

Le gouvernement formule sa propre politique et ne suit pas automatiquement les recommandations de cette Commission à cet égard, en empruntant parfois aussi une autre voie que celle qui est suggérée par l'opposition. C'est ainsi qu'il ne suit pas la proposition de la Commission de faire évoluer la durée d'une carrière complète, qui est actuellement de 45 ans, en fonction de l'augmentation de l'espérance de vie. L'intervenant estime par ailleurs personnellement qu'il faudra également à terme allonger la durée d'une carrière complète.

La suppression du bonus de pension est en adéquation logique avec la suppression du malus de pension.

La nouvelle liste de métiers lourds doit être établie avec la prudence nécessaire afin d'éviter que l'exception ne devienne la règle et que l'impact des réformes ne soit affaibli en conséquence. La Cour constitutionnelle a déjà jugé l'exception prévue pour le personnel de police contraire au principe d'égalité. Le ministre est-il favorable à une révision du statut d'exception dont bénéficient les conducteurs et les accompagnateurs de train, qui peuvent actuellement prendre leur pension anticipée dès l'âge de 55 ans?

B. Antwoord van de minister en replieken van de leden

De heer Daniel Bacquelaine, minister van Pensioenen, beschouwt deze pensioenhervorming als een onontkoombare verantwoordelijkheid voor deze generatie, die de moed moet hebben een aantal structurele maatregelen te nemen om de duurzaamheid van het pensioenstelsel op lange termijn te vrijwaren.

Verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd

De minister wijst erop dat de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar niet voorkwam in het programma van de partij waartoe hij behoort. Dat dit punt toch in het regeerakkoord werd opgenomen, past in een zekere logica, want door de geleidelijke verhoging van de leeftijd voor vervroegde uittreding tot 63 jaar, was het noodzakelijk een verschil te bewaren tussen de twee (in de toekomst geldt een stijging van 60/65 jaar naar 63/67 jaar). Wat de impact van de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd betreft, bevestigt de minister de daarover verspreide informatie, namelijk dat volgens cijfers van Sigedis voor het werknemersstelsel, thans slechts 6,11 % van hen effectief tot 65 jaar blijft doorwerken. In de overheidssector vraagt slechts 10 % van de ambtenaren om op 65 jaar met pensioen te gaan. Vanaf 60 jaar stoppen veel ambtenaren geheel of gedeeltelijk met werken, hetzij via voorafgaandelijk verlof, hetzij in het raam van een vervroegd-vertrekregeling.

Redelijkerwijs kan dus worden aangenomen dat de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar een beperkte impact zal hebben, rekening houdend met het feit dat slechts 5 à 10 % van de werkenden effectief tot 65 jaar zal doorgaan. Dat betekent niet dat op termijn slechts 5 tot 10 % van de werknemers tot de wettelijke pensioenleeftijd zal doorwerken: de minister hoopt integendeel dat de arbeidsdeelname bij oudere werknemers zal stijgen, zeker in de beroepen die niet bijzonder zwaar zijn.

Het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd druist overigens niet in tegen het streven om meer jongeren aan de slag te krijgen. De minister verwijst in dat verband naar het Scandinavische model en stelt dat een adequaat werkgelegenheidsbeleid ertoe leidt dat werk werk creëert.

De algemene verbetering van de gezondheidstoestand van de bevolking is een relevante factor in de beslissing de wettelijke pensioenleeftijd te verhogen, waarbij mag worden gehoopt dat, op termijn, mensen daadwerkelijk later met pensioen gaan: een hogere levensverwachting gaat doorgaans gepaard met een

B. Réponse du ministre et répliques des membres

M. Daniel Bacquelaine, ministre des Pensions, estime que la présente réforme des pensions est une responsabilité incontournable pour cette génération, qui doit avoir le courage de prendre un certain nombre de mesures structurelles pour assurer à long terme la durabilité du système des pensions.

Relèvement de l'âge légal de la pension

Le ministre rappelle que le relèvement de l'âge légal de la pension à 67 ans ne figurait pas dans le programme du parti auquel il appartient. Ce point a cependant été inscrit dans l'accord de gouvernement et correspond à une certaine logique, puisqu'avec le relèvement progressif de l'âge de la pension anticipée à 63 ans, il était nécessaire de maintenir un différentiel entre les deux (de 60/65 ans, on passera à l'avenir à 63/67 ans). En ce qui concerne l'impact du relèvement de l'âge légal, le ministre confirme les informations diffusées à ce sujet, à savoir que, selon les données de Sigedis pour le régime des travailleurs salariés, actuellement seuls 6,11 % des salariés continuent à travailler effectivement jusqu'à l'âge de 65 ans. Dans le secteur public, 10 % seulement des agents demandent leur pension à 65 ans. Dès 60 ans, un grand nombre d'agents se trouvent en inactivité totale ou partielle, que cela résulte d'un congé préalable ou d'un autre dispositif de sortie anticipée.

Il est donc raisonnable d'affirmer, avec des chiffres oscillant entre 5 et 10 % pour ce qui est du nombre de personnes qui travaillent effectivement jusqu'à l'âge de 65 ans, que le relèvement de l'âge légal à 67 ans aura un impact limité. Cela ne signifie pas qu'à terme seuls 5 à 10 % des travailleurs continueront de travailler jusqu'à l'âge légal: le ministre espère au contraire que le taux d'emploi des travailleurs âgés va croître, en particulier dans les professions qui ne présentent pas de pénibilité particulière.

Par ailleurs, le relèvement de l'âge légal de la pension n'est pas contradictoire avec l'objectif de l'amélioration du taux d'emploi chez les jeunes. À cet égard, le ministre renvoie au modèle scandinave et indique que, avec une politique de l'emploi appropriée, le travail peut créer du travail.

Il est pertinent de tenir compte de l'amélioration de l'état de santé général de la population pour décider du relèvement de l'âge légal de la pension et espérer, à terme, un relèvement de l'âge effectif du départ à la pension: quand l'espérance de vie à la naissance augmente, cela s'accompagne généralement par la suite

dalend ziektecijfer. De minister benadrukt overigens dat een langdurige inactiviteit negatieve gevolgen kan hebben voor de gezondheidstoestand, in het bijzonder bij ouderen.

Volgens de heer Frédéric Daerden (PS) worden de cijfers betreffende het aantal werknemers die effectief op de wettelijke leeftijd met pensioen gaan, aangewend om de impact van de verhoging van de wettelijke leeftijd te minimaliseren. In werkelijkheid zal die beslissing niet enkel gevolgen hebben voor wie tot de wettelijke pensioenleeftijd doorwerkt. Bovendien komt die maatregel bovenop een reeks andere maatregelen die al werden genomen of nog zullen volgen.

De spreker vindt dat de minister te snel gaat over bepaalde gevolgen van de hervormingen die hij uiteenzet. Het is weliswaar zonneklaar dat bepaalde werknemers langer zullen moeten werken, maar het is evenzeer waar dat anderen minder zullen verdienen: als de pensioenuitgaven dalen, kan het niet anders dat sommigen zullen moeten inleveren. Dat blijkt nu al uit bepaalde maatregelen, zoals de afschaffing van de pensioenbonus of van de bonificatie van de studie jaren.

Overigens dreigt het optimistische scenario dat door het aanmoedigen van langere loopbanen vanzelf jobs zouden ontstaan, in de praktijk niet bewaarheid te worden.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) betreurt dat de hervormingen op het vlak van de pensioenen niet gepaard gaan met maatregelen op het vlak van het arbeidsrecht die langer werken moeten bevorderen. In dat opzicht valt te betreuren dat niet één minister bevoegd is voor zowel Werk als Pensioenen.

Welvaartsenveloppe: bestemming en fiscalisering

De minister wijst erop dat de minimumuitkeringen, zoals de IGO, via de welvaartsenveloppe zullen worden opgetrokken; die enveloppe werd trouwens werd verhoogd tot 100 % nadat ze tijdens de vorige regeerperiode met 40 % was verminderd. In absolute bedragen komt dat neer op bijna 300 miljoen euro in 2015 en 600 miljoen euro in 2016.

De minister geeft aan dat een werkgroep er door minister Maggie De Block mee werd belast de verdeling van die enveloppe te onderzoeken, met als voornaamste doel de minimumuitkeringen geleidelijk op te trekken tot de Europese armoedegrens.

d'une baisse de la morbidité. Le ministre souligne par ailleurs le problème que peut constituer l'inactivité professionnelle prolongée sur l'état de santé, en particulier chez les seniors.

Pour M. Frédéric Daerden (PS), les chiffres relatifs au nombre de travailleurs qui prennent effectivement leur retraite à l'âge légal sont utilisés pour minimiser l'impact du relèvement de l'âge légal. En réalité, cette décision ne va pas avoir un impact uniquement sur ceux qui travaillent jusqu'au bout. Elle vient en outre s'ajouter à toute une série d'autres mesures déjà prises ou encore à venir.

L'intervenant estime que le ministre passe trop rapidement sur certains effets des réformes qu'il expose. En effet, s'il est patent que certains travailleurs devront travailler plus longtemps, il est vrai aussi que d'autres vont gagner moins: si les dépenses dans le secteur des pensions diminuent, c'est nécessairement que quelques-uns vont y perdre. C'est ce qu'on voit déjà avec les mesures comme la suppression du bonus pension ou la suppression de la valorisation des années d'études.

Par ailleurs, le scénario optimiste d'une création spontanée d'emplois par l'encouragement à la prolongation des carrières risque d'être démenti dans les faits.

M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) déplore que les réformes dans le domaine des pensions ne soient pas doublées, sur le terrain du droit du travail, de mesures destinées à favoriser l'allongement des carrières. On ne peut, à cet égard, que regretter qu'il n'y ait pas un seul ministre, compétent à la fois pour l'Emploi et les Pensions.

Enveloppe bien-être: affectation et fiscalisation

Le ministre rappelle que le relèvement des allocations minimales, dont la GRAPA, se fera dans le cadre de l'enveloppe bien-être, qui, pour rappel, a été relevée à 100 % après avoir été diminuée de 40 % sous la législature précédente. En montants absolus, cela représente près de 300 millions d'euros en 2015 et 600 millions d'euros en 2016.

Le ministre indique qu'un groupe de travail a été chargé, à l'initiative de la ministre Maggie De Block, d'examiner la répartition de cette enveloppe, avec comme objectif principal le relèvement progressif des allocations minimales au niveau du seuil de pauvreté européen.

De in het regeerakkoord in uitzicht gestelde fiscalisering zou kunnen worden voltrokken via een belastingkrediet dat ook zou gelden voor wie wegens te lage inkomsten geen personenbelasting verschuldigd is. Voor de technische aspecten verwijst de minister naar de minister van Financiën, die ter zake bevoegd is.

De heer Frédéric Daerden (PS) merkt op dat de minister in zijn betoog over de welvaartsenveloppe verzuimt te vermelden dat die enveloppe ook zal dienen om een door de regering besliste indexsprong te compenseren. De welvaartsenveloppe — ongeacht het bedrag dat men ervoor uittrekt — werd niet dáárvoor in het leven geroepen, maar om de uitkeringen bij te sturen teneinde de koopkracht op peil te houden; voortaan zal de welvaartsenveloppe echter worden gebruikt om de impact te compenseren van een regeringsbeslissing die de koopkracht aantast.

Terloops heeft de regering zich opnieuw de mogelijkheid toegeëigend de bestemming van de enveloppe te bepalen ingeval de sociale partners het niet eens worden. Overigens zal het aangekondigde spoor van de fiscalisering niet neutraal in de tijd zijn, wat de koopkracht van de meest bescheiden inkomens rechtstreeks negatief zal beïnvloeden.

De heer Georges Gilkinet (Ecolo-Groen) is van mening dat de uitleg van de minister over de sociale compensaties van de indexsprong geen steek houdt: het volstaat de negatieve maatregelen van de regering (indexsprong, niet-indexering van de fiscale maximumbedragen voor wie sociale uitkeringen ontvangt) op te lijsten om te begrijpen dat de welvaartsenveloppe die maatregelen nooit 100 % zal compenseren.

Bovendien lijkt de fiscale weg technisch een nogal complexe keuze te zijn, die er hoogstwaarschijnlijk voor zal zorgen dat de compensatie voor de meest bescheiden inkomens langer zal uitblijven.

Commissie Pensioenhervorming en sociaal overleg

De minister stelt vast dat sommige sprekers de regering hebben verweten dat zij selectief heeft geput uit de aanbevelingen die de Commissie Pensioenhervorming in haar rapport heeft geformuleerd. Het stemt de minister tevreden dat de regering bepaalde suggesties heeft afgewezen, zoals de pensioenmalus.

Mevrouw Karin Temmerman (sp.a) is van oordeel dat één van de aanbevelingen van de Commissie

En ce qui concerne la fiscalisation, prévue dans l'accord de gouvernement, elle pourrait se faire par le biais d'un crédit d'impôt dont pourrait également bénéficier ceux dont les revenus sont trop faibles pour être imposés à l'IPP. Pour les aspects techniques, le ministre renvoie au ministre des Finances, ces questions relevant de ses compétences.

M. Frédéric Daerden (PS) relève que, dans ses explications sur l'enveloppe bien-être, le ministre omet de préciser qu'elle va également servir à compenser un saut d'index que le gouvernement a choisi d'opérer. Ce n'est pas pour ce genre d'opération que l'enveloppe bien-être, quel que soit le montant qu'on y affecte, a été prévue: l'enveloppe était destinée à revaloriser les allocations dans un contexte à pouvoir d'achat constant; dorénavant, elle servira à compenser partiellement l'effet d'une décision du gouvernement amputant le pouvoir d'achat.

Le gouvernement s'est au passage réapproprié la faculté de décider de l'affectation de l'enveloppe en cas d'absence d'accord des partenaires sociaux. Par ailleurs, la voie annoncée de la fiscalisation ne sera pas neutre dans le temps, ce qui aura un impact négatif immédiat sur le pouvoir d'achat des plus modestes.

M. Georges Gilkinet (Ecolo-Groen) estime que les explications du ministre à propos des compensations sociales du saut d'index ne tiennent pas la route: quand on additionne les mesures négatives prises par le gouvernement (saut d'index, non indexation des seuils fiscaux pour les allocataires sociaux), on comprend qu'elles ne seront pas compensées à 100 % par l'enveloppe bien-être.

La fiscalisation semble en outre être un choix passablement compliqué sur le plan technique, qui aura selon toute vraisemblance pour effet de différer la compensation prévue pour les plus modestes.

Commission pour la réforme des pensions et concertation sociale

Le ministre constate que certains intervenant ont reproché au gouvernement une forme de sélectivité dans les préconisations qu'il a retenues du rapport de la Commission pour la réforme des pensions. Pour le ministre, il est en effet heureux que le gouvernement ait écarté certaines suggestions, comme par exemple le malus de pension.

Mme Karin Temmerman (sp.a) estime pour sa part que l'une des préconisations de la Commission pour la

Pensioenhervorming die de regering besloot te negeren, juist betrekking heeft op het sociaal overleg, dat, volgens de deskundigen, op de hele hervorming zou moeten slaan en niet op uitvoerings- of detailmaatregelen, hoe talrijk die ook mogen zijn. Nu heeft de regering al over de ingrijpendste maatregelen beslissingen genomen (bijvoorbeeld het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd tot 67 jaar). Het overleg over een ambitieus en omvangrijk project zou voor de nodige steun voor de hervorming hebben kunnen gezorgd.

De spreekster herinnert eraan dat de heer Frank Vandenbroucke, die actief heeft meegewerkt aan de werkzaamheden van de Commissie, ook een brief in die zin aan de regering heeft gericht met het verzoek een zo breed en ernstig mogelijk sociaal overleg te organiseren.

Andere in het verslag van de Commissie voorgestane essentiële aanbevelingen werden genegeerd:

- de verbetering van de loopbaanvoorwaarden: de regering voorziet in geen enkele bepaling is die zin en, erger, zij schaft bepalingen af;

- hoge pensioenen voor mensen die een lange loopbaan achter de rug hebben: de regering schaft de pensioenbonus af;

- de financiering van de pensioenen moet worden gewaarborgd op een basis die uitgebreid wordt naar onder meer de inkomsten uit vermogen: die mogelijkheid is momenteel terzijde geschoven.

Algemeen beschouwd, moet een onevenwichtige en onbillijke selectiviteit in de aanbevelingen van de Commissie worden betreurd. Dat verklaart waarom de plannen van de regering op zoveel verzet stuiten bij de bevolking. De zeldzame interessante elementen die de minister aankondigde, bijvoorbeeld het deeltijds pensioen, zijn nog veel te onvolledig om ernstig te kunnen worden geëvalueerd; men kan zelfs vrezen dat het slechts om een aankondigingseffect gaat.

De heer Peter De Roover (N-VA) geeft aan dat het commissieverslag als startbasis diende voor de regering, maar dat bepaalde beleidskeuzes rechtmatig werden gemaakt om de hervorming gestalte te geven. De meerderheid heeft nooit beweerd dat zij de aanbevelingen van het deskundigenverslag integraal heeft gevolgd en nageleefd. Die deskundigen hebben overigens zelf toegegeven dat zij niet in de plaats konden treden van de beleidsmakers inzake de besluitvorming en de concrete invulling van de toekomstige hervorming. De meerderheid heeft — rechtmatig — beleidconclusies opgesteld op een academische basis, waarbij een marge wordt gelaten voor het sociaal overleg.

réforme des pensions que le gouvernement a décidé d'ignorer porte précisément sur la concertation sociale, qui devait, aux yeux des experts, porter sur l'ensemble de la réforme et pas sur des mesures d'exécution ou de détail, fussent-elles nombreuses. Ici, le gouvernement a déjà décidé des mesures les plus fortes (le relèvement de l'âge légal à 67 ans, par exemple). La concertation sur un projet ambitieux et d'envergure aurait permis d'apporter à la réforme le soutien nécessaire.

L'intervenante rappelle que M. Frank Vandenbroucke, qui a activement participé aux travaux de la Commission, a d'ailleurs adressé un courrier en ce sens au gouvernement, pour demander une consultation sociale aussi large et sérieuse que possible.

D'autres éléments essentiels préconisés dans le rapport de la commission ont été négligés:

- l'amélioration des conditions de carrière: le gouvernement ne prévoit aucun dispositif en ce sens et, pire, il en supprime;

- un haut niveau de pension pour ceux qui ont une longue carrière derrière eux: le gouvernement supprime le bonus de pension;

- le financement des pensions doit être assuré sur une base élargie notamment aux revenus du patrimoine: cette piste est momentanément écartée.

Au total, on doit déplorer une sélectivité déséquilibrée et inéquitable dans les recommandations de la Commission. Cela explique pourquoi les projets du gouvernement sont aussi largement contestés au sein de la population. Les rares éléments intéressants annoncés par le ministre, comme par exemple le concept de pension à temps partiel, sont encore trop parcellaires pour pouvoir être sérieusement évalués; on peut même craindre qu'il ne s'agisse que d'un effet d'annonce.

M. Peter De Roover (N-VA) indique que le rapport de la Commission a servi de base de départ au gouvernement, mais que certains choix politiques ont légitimement été faits pour donner corps à la réforme. La majorité n'a jamais prétendu qu'elle avait intégralement suivi et respecté les préconisations du rapport des experts, et ceux-ci ont eux-mêmes admis qu'ils ne pouvaient se substituer aux responsables politiques dans la prise de décision et dans la traduction concrète de la réforme à venir. La majorité a — légitimement — tiré des conclusions politiques à partir d'une base académique, en laissant une marge à la concertation sociale.

De heer Vandenbroucke, voorzitter van de Commissie Pensioenhervorming, heeft er zelf op gewezen dat hij nog niet kon oordelen over de door de regering voorgestelde hervorming.

De heer Vincent Van Quickenborne (Open Vld), voorzitter, gaat ook akkoord met het standpunt dat er een minimum aan besluitvorming nodig is om het dossier te doen vooruitgaan. Als naar de hervorming van 2011 wordt gekeken, dan kan worden vastgesteld dat men toen te veel elementen links heeft laten liggen door een gebrek aan duidelijkheid binnen de meerderheid over de keuzes die moesten worden gemaakt.

De heer Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen) vindt dat een evaluatie bemoeilijkt wordt door de manier waarop de regering haar hervormingen voorstelt, door een veelheid aan projecten en door het ontbreken van verduidelijkingen over nochtans essentiële elementen, zoals bijvoorbeeld de omschrijving van de zware beroepen, die naar een hypothetisch sociaal overleg wordt doorverwezen. De regering heeft, hoewel op een zeer vage manier, onherroepelijk het algemene kader vastgesteld en de sociale partners worden verondersteld oplossingen aan te reiken om de rest aan te vullen.

De heer Egbert Lachaert (Open Vld) herinnert eraan dat het regeerakkoord veel armslag laat aan het sociaal overleg in verband met de hervorming van de pensioenen; de oppositie heeft de regering dan ook ten onrechte verweten dat ze de sociale partners negeert. Momenteel wordt dan weer de kritiek geuit dat de regering naar buiten had moeten treden met een tot in de puntjes uitgewerkte hervorming, zonder een beroep te doen op het sociaal overleg.

De pensioenbonus

De minister wijst erop dat de afschaffing van de pensioenbonus — nadat de vorige regering al had beslist die bonus terug te schroeven — een logische beslissing is, aangezien dat instrument door het optrekken van de leeftijd om met (vervroegd) pensioen te gaan, op “natuurlijke wijze” zal uitdoven. Die bonus zou overigens in zekere mate worden opgenomen in het in uitzicht gestelde pensioenstelsel met punten.

Mevrouw Catherine Fonck (cdH) vindt dat die schrapping van de pensioenbonus symbool staat voor de totale onwil van de regering om maatregelen uit te werken die moeten aanzetten tot langer werken, terwijl dergelijke maatregelen de enige manier zijn om de werkzaamheidsgraad van de 55- tot 64-jarigen effectief op te voeren. Dat de pensioenbonus in zijn huidige vorm misschien geen perfecte maatregel is, daar kan de spreker zich

M. Vandenbroucke, président de la Commission pour la réforme des pensions, lui-même a indiqué qu'il n'était pas encore en mesure de juger la réforme proposée par le gouvernement.

M. Vincent Van Quickenborne (Open vld), président, partage également le point de vue qu'il faut un minimum de décision politique pour faire avancer le dossier. Si on dresse un parallèle avec la réforme entreprise en 2011, on constate qu'à l'époque trop d'éléments ont été laissés de côté en raison d'un manque de clarté au sein de la majorité concernant les choix à faire.

Pour *M. Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen)*, la manière dont le gouvernement présente ses réformes rend les choses difficiles à évaluer, de par la multiplication des chantiers et l'absence de précisions sur des éléments pourtant essentiels, comme par exemple la définition des métiers lourds, renvoyée à une hypothétique concertation sociale. Le gouvernement a fixé irrévocablement, quoique de manière fort vague, le cadre général et les partenaires sociaux sont censés apporter des solutions pour compléter le reste.

M. Egbert Lachaert (Open Vld) rappelle que l'accord de gouvernement a prévu de laisser une marge importante à la concertation sociale dans le cadre de la réforme des pensions et que l'opposition a reproché à tort au gouvernement de négliger les partenaires sociaux. On entend à présent la critique selon laquelle le gouvernement aurait dû présenter une réforme arrêtée jusque dans les moindres détails, sans faire appel à la concertation sociale.

Bonus pension

Le ministre indique que la suppression du bonus pension — après une première mesure de diminution décidée sous la législature précédente — est une décision logique, dans la mesure où ce dispositif est naturellement appelé à s'éteindre du fait du relèvement de l'âge pour accéder à la pension (anticipée). Par ailleurs, ce bonus sera d'une certaine manière intégré dans le futur système de la pension à points.

Mme Catherine Fonck (cdH) considère que cette mesure de suppression du bonus pension est emblématique de l'absence totale de volonté de la part du gouvernement pour développer des mesures incitatives pour l'allongement des carrières, seul moyen de relever effectivement le taux d'emploi des 55-64 ans. Que le bonus pension soit éventuellement inadapté dans sa forme actuelle, l'intervenante peut à la rigueur

eventueel nog wel in vinden, maar waarom wordt die bonus gewoon afgeschaft, en niet hervormd?

Door die opeenvolgende inperkende maatregelen dreigt de regering de oudere werknemers naar de “uit-tredingssystemen” te leiden, met name de werkloosheid of de arbeidsongeschiktheid.

Afschaffing van de bovengrens voor de cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit

Volgens de *minister* moet werken in het kader van de cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit een mogelijkheid blijven; het mag in geen geval een verplichting of een noodzaak worden die verband houdt met de evolutie van het bedrag van de wettelijke pensioenen. Wat de budgettaire impact van de maatregel betreft, spreekt het vanzelf dat het door de regering geraamde bedrag van 30 miljoen euro omzichtig moet worden benaderd, aangezien het niet mogelijk is vooraf precies in te schatten hoeveel mensen gebruik zouden willen maken van die verruimde mogelijkheid om na hun pensioenleeftijd een beroepsactiviteit uit te oefenen.

Omschrijving van de zware beroepen en bijzondere regelingen

De *minister* wijst erop dat de omschrijving van “zware beroepen” aan de sociale partners wordt overgelaten; het leek immers niet wenselijk de definiëring van die beroepen van bovenaf op te leggen. De sociale partners moeten er zich echter bewust van zijn dat niet alles thuis-hoort in de definitie “zwaar beroep”: het ligt in de bedoeling een lijst op te stellen van de beroepen die boven een welbepaalde leeftijd slechts moeizaam kunnen worden uitgeoefend; *a priori* kan “stress” ter zake niet als een criterium worden aanvaard. Momenteel ligt de bal in het kamp van de sociale partners, maar het spreekt vanzelf dat de regering haar verantwoordelijkheid zal nemen, mocht blijken dat het overleg geen resultaten oplevert of als het tot een onwerkbare oplossing mocht komen.

Volgens de heer *Frédéric Daerden (PS)* voldoet de procedure om een lijst van de zware beroepen op te stellen. Hij ziet echter niet in waarom die lijst *a priori* limitatief zou moeten zijn.

De *minister* gaat meer bepaald in op de situatie bij de geïntegreerde politie ingevolge het arrest van het Grondwettelijk Hof. In dat verband wijst hij erop dat het regeerakkoord in uitzicht stelt dat een overgangsregeling wordt uitgewerkt voor de politiemensen die momenteel met pensioen zijn, met inachtneming van een bijsturing naargelang de betrokkenen de leeftijd van 53 jaar

en convenir; mais pourquoi le supprimer purement et simplement, au lieu de le réformer?

Le risque, avec cette succession de mesures restrictives que prend le gouvernement, est de pousser les travailleurs âgés vers les “systèmes de sortie”, à savoir le chômage ou l’incapacité de travail.

Suppression du plafond dans le cas du cumul de la pension avec une activité professionnelle

Selon le *ministre*, le travail autorisé dans le cadre du cumul de la pension avec une activité professionnelle doit rester une faculté, et en aucun cas une obligation ou une nécessité liée à l’évolution du niveau des pensions légales. Concernant l’impact budgétaire de la mesure, il va de soi que l’estimation de 30 millions d’euros donnée par le gouvernement doit être prise avec prudence: il est impossible de déterminer à l’avance avec précision combien de personnes sont susceptibles de vouloir bénéficier de cette faculté élargie.

Définition des métiers lourds et régimes spéciaux

Le *ministre* indique que la définition des métiers lourds a été renvoyée à la concertation sociale, car il a paru inopportun de définir ces métiers sur une base autoritaire. Cependant, les partenaires sociaux doivent être conscients que tout ne peut pas entrer dans la définition du métier lourd: il s’agit de définir une liste de métiers pénibles à exercer au-delà d’un certain âge et, *a priori*, le stress ne devrait pas être admis comme critère de pénibilité. Pour l’instant la question est du ressort des partenaires sociaux, mais le gouvernement prendra bien entendu ses responsabilités si la concertation devait ne pas aboutir ou si elle devait aboutir à une solution impraticable.

M. *Frédéric Daerden (PS)* estime que la procédure pour arriver à définir une liste des métiers lourds est satisfaisante. Il ne voit pas cependant pourquoi cette liste devrait être *a priori* limitative.

Le *ministre* indique, concernant spécifiquement la situation au sein de la police intégrée à la suite de l’arrêt de la Cour constitutionnelle, que l’accord de gouvernement a prévu de fixer un régime transitoire pour les policiers qui se trouvent actuellement en période de pension, avec une modulation selon que les intéressés ont atteint l’âge de 53 ans, et en prévoyant une non-activité

hebben bereikt, en met dien verstande dat tussen 58 en 62 jaar in een niet-bezoldigde periode wordt voorzien. De onderhandelingen over die regeling gebeurt in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken. Over de definitieve regeling moet een alomvattende bespreking worden gevoerd binnen het Nationaal Pensioencomité.

De heer Peter De Roover (N-VA) acht het onnodig de geïntegreerde politie afzonderlijk te behandelen ten opzichte van bijvoorbeeld de militairen of het rijdend NMBS-personeel. In verband met de categorieën waarvoor bijzondere pensioenregelingen gelden, mag niet de alomvattende doelstelling uit het oog worden verloren die ertoe strekt de arbeidsdeelname bij de werknemers van 55 tot 64 jaar op te trekken.

De minister erkent dat het vraagstuk van de zwaarte — zoals dat van de preferentiële tantièmes voor sommige beroepen — algemeen moet worden benaderd en niet per categorie. In dat opzicht kan de vraag worden opgeworpen of de preferentiële pensioenleeftijd voor de spoorwegarbeiders gehandhaafd moet blijven.

Gelijkgestelde tijdscredieten voor de berekening van de rechten

Volgens *de minister* zal de gelijkstelling van niet-gewerkte met gewerkte periodes bij de berekening van de pensioenrechten naast werkloosheid en ziekte ook de gemotiveerde tijdscredieten in de drie reeds vermelde hypothesen omvatten (verlof om te zorgen voor een kind van minder dan 8 jaar, voor palliatieve zorg of voor de verzorging van een familielid); die tijdscredieten zullen gelijkstelbaar zijn voor ten hoogste 48 maanden (de huidige 36 maanden worden dus nog uitgebreid met 12 extra maanden). Het is niet verboden om naast die drie hypothesen in andere tijdscredieten te voorzien, waarbij het iedereen vrij staat zijn loopbaan naar believen te beheren, maar die bijkomende tijdscredieten zullen in elk geval niet als gelijkgesteld worden beschouwd voor de pensioenreggeving: het is redelijk dat aan wie aan de slag blijft meer rechten worden verleend voor het pensioen.

Mevrouw Catherine Fonck (cdH) vraagt of ook het deeltijds tijdskrediet aan het einde van de loopbaan als gelijkgesteld zal worden beschouwd voor het pensioen.

De minister antwoordt daarop bevestigend.

Gemengde pensioenen en uitbouw van de tweede pensioenpijler

De minister herinnert eraan dat in het regeerakkoord de hervorming van de gemengde pensioenen nauw

rémunérée de 58 à 62 ans. La négociation de ce régime se fait en concertation avec le ministre de l'Intérieur. Quant au régime définitif, il convient de globaliser la discussion au sein du Comité national des pensions.

M. Peter De Roover (N-VA) estime en effet nécessaire de ne pas isoler le cas de la police intégrée de celui, par exemples, des militaires ou du personnel roulant de la SNCB. On ne doit pas perdre de vue, concernant ces groupes qui bénéficient de régimes de pension spéciaux, l'objectif global du relèvement du taux d'emploi des travailleurs de 55 à 64 ans.

Le ministre admet que la question de la pénibilité — comme celle des tantièmes préférentiels de certaines professions — doit être abordée de manière générale, et non catégorie par catégorie. Dans cette perspective, la question du maintien de l'âge préférentiel de la pension pour les cheminots peut se poser.

Crédits-temps assimilés pour le calcul des droits

Pour *le ministre*, l'assimilation de périodes non-prescrites à des périodes prescrites dans le calcul des droits à la pension comprendra, outre le chômage et la maladie, les crédits-temps motivés dans les trois hypothèses déjà mentionnées (le congé pour s'occuper d'un enfant de moins de 8 ans, pour soins palliatifs ou pour soins d'un membre de la famille); ces crédits-temps seront assimilables pour un maximum de 48 mois (aux 36 mois actuels, sont donc encore ajoutés 12 mois). Il n'est pas interdit de prévoir des crédits-temps en dehors de ces trois hypothèses, chacun étant libre de gérer sa carrière selon ses convenances, mais en tout état de cause ces crédits-temps additionnels ne seront pas assimilés au regard de la réglementation des pensions: il est raisonnable d'accorder davantage de droits pour la pension à ceux qui continuent de travailler.

Mme Catherine Fonck (cdH) demande si le crédit-temps partiel en fin de carrière bénéficiera également de l'assimilation pour la pension.

Sur ce point, *le ministre* répond par l'affirmative.

Pensions mixtes et développement du 2ème pilier de pension

Le ministre rappelle que dans l'accord de gouvernement, la refonte des pensions mixtes est étroitement

samenhangt met de geleidelijke uitbreiding van de tweede pensioenpijler ten voordele van wie er momenteel geen toegang toe heeft, bijvoorbeeld de werknemers onder arbeidsovereenkomst bij de overheid. Er moet aan worden herinnerd dat de uitbreiding van de tweede pensioenpijler niet zal geschieden ten koste van de andere pensioenstelsels.

De geplande hervorming van de tweede pijler zou ook de mogelijkheid moeten bieden de momenteel geconstateerde ongelijkheden weg te werken, met name die welke de vrouwen benadelen, door de werkgevers en de werknemers van de sectoren die er momenteel geen recht op hebben, er toegang toe te verlenen.

De minister is het niet eens met de visie van een lid op de privépensioenfondsen die de tweede en de derde pensioenpijler beheren: enerzijds moet worden erkend dat die strikt door de FSMA en de NBB gecontroleerde fondsen van bescheiden omvang zijn (in België beheren ze 70 miljard euro activa) in vergelijking met wat elders bestaat; anderzijds spelen ze dankzij hun investeringsfunctie een nuttige rol voor de economie.

Mevrouw Catherine Fonck (cdH) merkt op dat de werknemers in sommige sectoren altijd in de onmogelijkheid zullen verkeren een tweede pensioenpijler uit te bouwen, bijvoorbeeld in de privéziekenhuissector waar dit niet kan functioneren tenzij het RIZIV een aanvullend deel te zijn en laste neemt, of nog in de houtsector en de non-profitsector.

Volgens de minister zou zelfs in die sectoren de tweede pijler kunnen worden opgezet en worden verplicht in het kader van de sectorale loononderhandelingen.

Financiering

De minister herinnert eraan dat de financiering van het pensioenstelsel voornamelijk op een verzekeringslogica berust, en dus een bijdragegrondslag omvat. De financiering wordt echter niet uitsluitend gewaarborgd door de door de werknemers en de werkgevers gestorte bijdragen, aangezien een deel van de btw-ontvangsten aan het pensioenstelsel wordt toegewezen. Het is niet uitgesloten de alternatieve financiering uit te diepen; de minister herinnert eraan dat de mogelijkheid tot een *tax shift* in het regeerakkoord is opgenomen en dat dit vraagstuk te geleger tijd zal worden besproken.

Afschaffing van de diplomabonificatie

De minister wijst erop dat bij de berekening van de loopbaanduur de diplomabonificatie zal worden

liée à l'extension progressive du 2e pilier de pension en faveur de ceux qui actuellement n'y ont pas accès, comme par exemple les agents contractuels de la fonction publique. Pour rappel, l'extension du 2e pilier ne se fera pas au détriment des autres systèmes de pension.

La réforme projetée du 2e pilier devrait par ailleurs permettre de corriger les inégalités qu'on observe en effet à l'heure actuelle, notamment au détriment des femmes, en permettant aux employeurs et aux salariés des secteurs qui n'y ont pour le moment pas accès de pouvoir en bénéficier.

Le ministre ne partage pas le point de vue exprimé par un intervenant au sujet des fonds de pension privés qui gèrent les 2e et 3e piliers de pension: d'une part, ces fonds — sommes toutes modestes (en Belgique, ils gèrent 70 milliards d'euros d'actifs) en comparaison de ce qui existe ailleurs — sont étroitement contrôlés par la FSMA et la BNB; d'autre part, ils jouent un rôle utile pour l'économie, de par leur fonction d'investissement.

Mme Fonck (cdH) observe que, dans certains secteurs, les employeurs seront toujours dans l'incapacité de développer un 2e pilier de pension, par exemple le secteur hospitalier privé où, à moins d'une prise en charge complémentaire par l'INAMI, ça ne peut pas fonctionner, ou encore dans les secteurs du bois ou du non-marchand.

Selon le ministre, même dans ces secteurs, le 2e pilier pourrait être mis en place et rendu obligatoire dans le cadre de la négociation salariale sectorielle.

Financement

Le ministre rappelle que le financement du système des pensions repose essentiellement sur une logique assurantielle, et comprend donc une base de cotisations. Le financement n'est cependant pas assuré exclusivement par les cotisations versées par les travailleurs et les employeurs, puisqu'une partie du produit de la TVA est affectée au système des pensions. Il n'est exclu d'approfondir le financement alternatif; le ministre rappelle que l'éventualité d'un *tax shift* est inscrite dans l'accord de gouvernement et que cette question sera discutée le moment venu.

Suppression de la bonification pour diplôme

Le ministre indique que dans le calcul de la durée de la carrière, la bonification pour diplôme sera supprimée.

afgeschaft. Evenwel zal voor de pensioenberekening niet worden geraakt aan de diplomabonificatie. Het Nationaal Pensioencomité zal nagaan in hoeverre de diplomabonificatie voor de pensioenberekening in overeenstemming kan worden gebracht met de bonificatie in de twee andere stelsels. Dat neemt niet weg dat de preferentiële tantièmes voor de pensioenberekening gehandhaafd blijven: zoals sommigen hebben beweerd, kan dus niet worden gesteld dat dit het pensioenbedrag van de leerkrachten zal verminderen; wel integendeel, de leerkrachten die wat langer aan het werk blijven, zullen meer pensioenrechten opbouwen.

Pensioen met punten en deeltijds pensioen

De minister is van oordeel dat de regeling inzake het pensioen met punten, zoals die momenteel wordt overwogen, rond 2030 volledig in werking zou moeten treden. Vanzelfsprekend zal in een overgangperiode worden voorzien; de huidige regeling en de regeling inzake het pensioen met punten zullen enige tijd naast elkaar bestaan.

Het pensioen met punten zou de mogelijkheid moeten bieden een grotere gelijkheid tussen de verschillende pensioenregelingen te waarborgen, met specifieke eigenschappen die misschien zullen worden behouden, naar gelang van de conclusies die het Nationaal Pensioencomité zal hebben getrokken. Het pensioen met punten zal iedereen in staat stellen zowel zijn pensioen als zijn loopbaan soepel te moduleren.

In verband met het deeltijds pensioen zal het Nationaal Pensioencomité met een studieopdracht worden belast, want die hervorming moet in overleg met de sociale gesprekspartners worden doorgevoerd; voorts zullen de diverse implicaties van een dergelijke regeling moeten worden onderzocht, met name aangaande de mogelijke verbanden met het ziekteverzekeringstelsel en de gevolgen bij ontslag. Aangezien het niet de bedoeling is er een bron van armoede van te maken, zullen de kandidaten voor deeltijds pensioen moeten voldoen aan minimale loopbaanvoorwaarden (in dit geval de voorwaarden voor vervroegd pensioen vervullen, dus ten minste 63 jaar oud zijn) en het pensioenbedrag zal behoorlijk moeten zijn.

Die regeling biedt voor het tijdskrediet een echt alternatief. De werknemers zullen dus kunnen kiezen tussen tijdskrediet en deeltijds pensioen. Wat dat deeltijds pensioen betreft, zal iedereen vrij gebruik kunnen maken van zijn pensioenrechten, op basis van de tijdens de loopbaan verdiende punten.

On ne touchera cependant pas à la bonification pour diplôme pour le calcul de la pension. Le comité national des pensions examinera dans quelle mesure la bonification pour diplôme pour le calcul de la pension pourra être harmonisée avec celle existant dans les deux autres régimes. Cela n'enlève rien à la persistance des tantièmes préférentiels pour le calcul de la pension: on ne peut donc dire, comme certains l'ont fait, que cela va diminuer le montant de la pension des enseignants; au contraire, les enseignants qui travailleront un peu plus longtemps constitueront plus de droits de pension.

Pension à points et pension à temps partiel

Le ministre estime que le système de la pension à points, tel qu'il est envisagé pour le moment, devrait entrer intégralement en vigueur aux alentours de 2030. Une période transitoire sera bien entendu prévue, le système actuel et celui de la pension à points cohabiteront pendant un certain temps.

La pension à points devrait permettre d'assurer une plus grande égalité entre les différents régimes de pension, avec des spécificités qui seront peut-être maintenues, en fonction des conclusions auxquelles sera arrivé le Comité national des Pensions. Elle permettra à chacun de moduler de manière souple à la fois sa carrière et sa pension.

En ce qui concerne la pension à temps partiel, une mission d'étude sera confiée au Comité national des pensions, car il faut mener cette réforme en concertation avec les partenaires sociaux et examiner les diverses implications d'un tel mécanisme, notamment en ce qui concerne les liens possibles avec le régime de l'assurance-maladie et les conséquences en cas de licenciement. L'intention n'étant pas d'en faire une source de pauvreté, les candidats à la pension à temps partiel devront satisfaire à des conditions de carrière minimales (en l'occurrence, remplir les conditions de la pension anticipée, soit au plus tôt à l'âge de 63 ans) et le montant de la pension devra s'élever à un niveau correct.

Ce système offrira une véritable alternative au crédit-temps et les travailleurs pourront choisir entre le crédit-temps et la pension à temps partiel; dans le cadre de cette dernière, chacun pourra disposer librement de ses droits de pension, en fonction des points accumulés au cours de la carrière.

Als antwoord op de vraag van verscheidene sprekers preciseert *de minister* dat de werknemer die voor een deeltijds pensioen kiest, pensioenrechten zal blijven opbouwen zolang hij nog beroepsactief is, volgens nog te bepalen nadere regels.

Voorts is die regeling niet bedoeld ter vervanging van het loopbaaneindetijdscrediet of de loopbaaneindebanen (de zogenaamde “*landingsbanen*”), want een werknemer kan vanaf de leeftijd van 60 jaar loopbaaneindetijdscrediet nemen.

Hoe dan ook moeten veel elementen van deze grote hervorming nog met de sociale partners worden onderzocht en besproken. Een wetsontwerp zal derhalve niet vóór 2016 worden ingediend.

De heer Georges Gilkinet (Ecolo-Groen) merkt op dat met deze aankondiging ten dele voorbij kan worden gegaan aan de knelpunten in verband met de opheffing van de gelijkschakeling van het niet-gemotiveerde tijdscrediet.

Wat hier wordt voorgesteld, hoe interessant dat prima facie ook is, is louter een ontwerp, of zelfs maar een hypothese.

Informatieverstrekking aan het publiek

De minister verklaart dat de Pensioenmotor, die alle belanghebbenden precieze en relevante informatie over de individueel verworven rechten zal verstrekken, nog in opbouw is. Tegen eind 2015 zou die *tool* operationeel moeten zijn wat de informatieverstrekking over de pensioenleeftijd betreft; individuele informatie over de pensioenbedragen zal pas vanaf 2016 of 2017 kunnen worden gegeven.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) is verbaasd over de vertragingen bij de uitbouw van de IT-hulpmiddelen omtrent de pensioenrechten, inclusief de informatie over het tijdscrediet of deeltijdwerk. Als een werknemer beslist tijdscrediet op te nemen, kan dat gevolgen hebben voor het pensioen; niet iedereen is bij machte die gevolgen correct in te schatten. Dat dossier sleept al te lang aan, zowel bij de PDOS als bij de RVP.

De minister geeft aan dat de diensten er nu voorrang aan geven de betrokkenen zo betrouwbaar mogelijke informatie te verschaffen. Ter zake rijzen de grootste moeilijkheden vooral in verband met vragen over de gemengde pensioenen.

À la demande de nombreux intervenants, *le ministre* précise que le travailleur bénéficiant d'une pension à temps partiel continuera à se constituer des droits à la pension tant qu'il sera encore en activité, selon des modalités qui restent à définir.

En outre, ce système n'a pas vocation à remplacer le crédit-temps de fin de carrière ni les emplois de fin de carrière (les “*landingsbanen*”), le crédit-temps de fin de carrière pouvant par ailleurs être pris dès l'âge de 60 ans.

En tout état de cause, beaucoup d'éléments de cette réforme majeure devant encore être étudiés et discutés avec les partenaires sociaux, un projet de loi ne sera pas déposé avant 2016.

M. Georges Gilkinet (Ecolo-Groen) constate que cette annonce permet d'éclipser partiellement le problème posé par la fin de l'assimilation des crédits-temps non motivés.

Mais ce qui est proposé ici, quoiqu'intéressant de prime abord, n'en est encore qu'au stade de l'ébauche, voire de l'hypothèse.

Information du public

Le ministre annonce que le moteur de pension, destiné à offrir à tous les intéressés une information précise et pertinente sur les droits constitués à titre individuel, est en cours de développement. D'ici la fin de l'année 2015, cet outil devrait être opérationnel pour ce qui concerne l'information relative à l'âge de la pension, et l'information individuelle concernant les montants de pension ne pourra être donnée qu'à partir de 2016 ou 2017.

Mme Sonja Becq (CD&V) s'étonne des retards pris dans le développement des outils informatiques d'information en ce qui concerne les droits à la pension, en ce compris l'information relative aux crédits-temps ou au travail à temps partiel. Quand on décide de prendre un crédit-temps, cela peut avoir des conséquences sur la pension que tout un chacun n'est pas nécessairement en mesure de déterminer. Ce dossier traîne depuis trop d'années, aussi bien au SdPSP qu'à l'ONP.

Le ministre indique que la priorité des services, à l'heure actuelle, est de fournir une information aussi fiable que possible aux intéressés, et que les plus grandes difficultés à cet égard concernent essentiellement les questions relatives aux pensions mixtes.

Aanpassing aan de evolutie van de samenleving

De minister verklaart dat hij wil meedenken over de aanpassing van de pensioenregels aan de evolutie in de samenleving, onder meer om echt rekening te houden met de status van de wettelijk samenwonenden, in het bijzonder met betrekking tot de afgeleide rechten; een ander voorbeeld is de individualisering van de rechten. Dat debat kan parallel met de huidige hervormingen worden gevoerd, maar men mag niet over het hoofd zien dat aan die veranderingen een prijskaartje verbonden is.

Aanpassing van het werk

Volgens de *minister* moeten in verband met de aanpassing van het werk om oudere werknemers langer aan de slag te kunnen houden, ook de ondernemingen ertoe worden aangezet intern te werken aan het vraagstuk van de aanpassing van werkplekken en functies aan het einde van de loopbaan.

Zilverfonds

De minister stelt vast dat het Zilverfonds begrotingsoverschotten heeft opgebouwd tijdens de heel korte periode waarin de Federale Staat budgettair een evenwicht had bereikt. Wellicht zal de Staat gedurende enige jaren geen overschotten meer boeken. Bij de oprichting van dat Fonds werd ervan uitgegaan dat de werking van dat Fonds moest sporen met een verlaging van de totale overheidsschuld. De situatie is intussen veranderd. Deze regering heeft het nodig geoordeeld in de pensioensector structurele hervormingen door te voeren, in plaats van dat Fonds te allen prijze van geldmiddelen te blijven voorzien.

III. — BESPREKING VAN DE VOORSTELLEN VAN AANBEVELING

Voorstellen van aanbeveling, ingediend op 25 november 2014 tijdens de openbare vergadering van de commissie voor de Sociale Zaken na de bespreking van de beleidsverklaring van de minister van Pensioenen:

De heren Vincent Van Quickenborne, David Clarinval en Egbert Lachaert, mevrouw Sybille de Coster-Bauchau, de heer Peter De Roover, de dames Sonja Becq, Zuhail Demir, Stéphanie Thoron en Nahima Lanjri, en de heer Jan Spooren dienen voorstel van aanbeveling nr. 1 in, luidende:

Adaptation à l'évolution de la société

Le ministre indique être ouvert au débat concernant l'adaptation des règles de pension aux évolutions de la société, avec notamment la prise en compte effective du statut des cohabitants légaux, spécialement en ce qui concerne les droits dérivés, ou encore l'individualisation des droits. Cette discussion peut se tenir en marge des réformes actuellement discutées, mais on ne doit pas perdre de vue que ces changements auront un coût.

Adaptation du travail

Selon *le ministre* l'adaptation du travail afin de permettre aux travailleurs âgés de prolonger leur carrière passe également par une incitation des entreprises à travailler en leur sein sur la question de l'adaptation des postes et des fonctions en fin de carrière.

Fonds du vieillissement

Le ministre constate que Fonds du vieillissement a recueilli des surplus budgétaires pendant la très brève période pendant laquelle l'État fédéral a retrouvé l'équilibre de ses finances publiques. On risque de ne plus revoir de surplus avant un certain temps, et la philosophie de ce fonds s'inscrivait dans la perspective d'une diminution de l'endettement global des pouvoirs publics. La situation a entretemps changé, et ce gouvernement a jugé nécessaire d'opérer des réformes structurelles dans le secteur des pensions plutôt que de continuer à alimenter coûte que coûte ce fonds.

III. — DISCUSSION DES PROPOSITIONS DE RECOMMANDATION

Propositions de recommandation déposées en réunion publique de la commission des Affaires sociales le 25 novembre 2014 en conclusion de la discussion de l'exposé d'orientation politique du ministre des Pensions:

M. Vincent Van Quickenborne, M. David Clarinval, M. Egbert Lachaert, Mme Sybille de Coster-Bauchau, M. Peter De Roover, Mme Sonja Becq, Mme Zuhail Demir, Mme Stéphanie Thoron, Mme Nahima Lanjri et M. Jan Spooren déposent la proposition de recommandation n° 1, qui s'énonce comme suit:

“De commissie,

na minister Daniel Bacquelaine te hebben gehoord, gaat akkoord met de beleidskeuzes en -maatregelen zoals voorgesteld in de beleidsverklaring en vraagt deze maatregelen uit te voeren.”.

Mevrouw Meryame Kitir en de heer Frédéric Daerden dienen voorstel van aanbeveling nr. 2 in, luidende:

— de gunstige leeftijdsvoorwaarden voor vervroegd pensioen handhaven voor een lange loopbaan, teneinde niet méér loopbaanjaren te vergen van de werknemers die hun loopbaan vroeger hebben aangevat;

— de maatregel afschaffen die ertoe strekt de wettelijke pensioenleeftijd naar 66 jaar op te trekken in 2025 en naar 67 jaar in 2030; deze maatregel zal op veel werknemers een weerslag hebben en is niet verantwoord gezien de werkzaamheidsgraad van de oudere werknemers;

— echt sociaal overleg opstarten, niet alleen met de vertegenwoordigers van de werkgevers, maar ook met die van de privé-sector en de overheidssector, aangaande de maatregelen die in verband met de pensioenen en de werkgelegenheid van de oudste werknemers moeten worden getroffen, teneinde evenwichtige en positieve maatregelen te nemen in plaats van eenvoudigweg een parametrische hervorming door te voeren die de werknemers benadeelt zonder hun positieve en aanmoedigende maatregelen te bieden. Dat overleg moet berusten op nauwkeurige onderzoeken naar de levensverwachting in goede gezondheid van de werknemers naar gelang van het uitgeoefende beroep;

— de pensioenbonus zoals die in 2013 werd hervormd, handhaven, want het gaat om een aanmoedigende en positieve maatregel die tot langer werken aanzet en die een aanzienlijk supplement betekent voor wie een klein pensioen heeft;

— de vereiste afschaffen dat *a priori* een maximumaantal zware beroepen moet worden vastgelegd, teneinde geen beperking in te stellen op het aantal beroepen dat volgens objectieve criteria als dusdanig moet worden erkend;

— in verband met de hervorming van het overlevingspensioen de vereiste leeftijd niet optrekken, teneinde negatieve gevolgen te voorkomen voor een groot aantal weduwnaars en weduwen die moeilijk werk zullen vinden gelet op hun leeftijd en omdat de werkgevers hen beschouwen als werknemers die niet in dienst te nemen vallen;

“La commission,

ayant entendu le ministre Daniel Bacquelaine, est d'accord avec les choix et les mesures politiques comme présentés dans l'exposé d'orientation politique et demande d'exécuter ces mesures.”.

Mme Meryame Kirit et M. Frédéric Daerden déposent la proposition de recommandation n° 2, qui s'énonce comme suit:

— maintenir les conditions d'âge favorables pour la pension anticipée pour une longue carrière, afin de ne pas demander plus d'années de carrière aux travailleurs qui ont entamé leur carrière plus tôt;

— supprimer la mesure visant à reporter l'âge légal de la pension à 66 ans en 2025 et 67 ans en 2030, mesure qui va impacter beaucoup de travailleurs et qui n'est pas justifiée au regard des taux d'activité des travailleurs âgés;

— lancer une réelle concertation sociale, avec les représentants des employeurs mais aussi des travailleurs du secteur privé et du secteur public, concernant les mesures à prendre en matière de pensions et en matière d'emploi des plus âgés, afin de prendre des mesures équilibrées et positives plutôt que d'appliquer une simple réforme paramétrique qui pénalise les travailleurs sans leur offrir des mesures positives et incitatives. Cette concertation sociale doit s'appuyer sur des études précises sur l'espérance de vie en bonne santé des travailleurs en fonction du métier exercé;

— conserver le bonus de pension tel que réformé en 2013 car il s'agit d'une mesure incitative et positive à travailler plus longtemps et d'un complément important pour les bénéficiaires de faibles pensions;

— supprimer l'exigence de définir *a priori* un nombre maximum de métiers lourds afin de ne pas limiter les métiers qui seront reconnus comme tels selon des critères objectifs;

— ne pas reculer l'âge en ce qui concerne la réforme de la pension de survie afin de ne pas pénaliser de nombreux veufs et veuves qui ne trouveront pas facilement du travail vu leur âge et le fait que les employeurs les considèrent comme des travailleurs âgés inemployables;

— ten minste op sectoraal vlak de werknemers de vrijheid laten te beslissen of zij een investering in hun tweede pensioenpijler dan wel een onmiddellijke verhoging van hun loon wensen, teneinde zich af te stemmen op de uiteenlopende situaties in de sectoren.”.

IV. — STEMMINGEN

Voorstel van aanbeveling nr. 2 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 2 onthoudingen.

Voorstel van aanbeveling nr. 1 wordt aangenomen met 9 tegen 4 stemmen.

De rapporteurs,

Jan SPOOREN
Eric MASSIN
Nahima LANJRI

De voorzitter,

Vincent
VAN QUICKENBORNE

— laisser au minimum au niveau sectoriel la liberté aux travailleurs de décider s'ils souhaitent un investissement dans leur deuxième pilier de pensions ou une augmentation immédiate de leur salaire, afin de s'adapter aux différentes situations dans les secteurs.”.

IV. — VOTES

La proposition de recommandation n° 2 est rejetée par 9 voix contre 2 et 2 abstentions.

La proposition de recommandation n° 1 est adoptée par 9 voix contre 4.

Les rapporteurs,

Jan SPOOREN
Eric MASSIN
Nahima LANJRI

Le président,

Vincent
VAN QUICKENBORNE

BIJLAGE: AANGENOMEN AANBEVELING NR. 1

De commissie,

na minister Daniel Bacquelaine te hebben gehoord, gaat akkoord met de beleidskeuzes en -maatregelen zoals voorgesteld in de beleidsverklaring en vraagt deze maatregelen uit te voeren.

ANNEXE: RECOMMANDATION N° 1 ADOPTÉE

La commission,

ayant entendu le ministre Daniel Bacquelaine, est d'accord avec les choix et les mesures politiques comme présentés dans l'exposé d'orientation politique et demande d'exécuter ces mesures.